

TAMPEREEN AMMATTIKORKEAKOULU
Tampere University of Applied Sciences

CASE: YLLÄPITOKUSTANNUSTEN KULURAKENNE

Yhteenveto ja vertailu, toimipisteittäin ja alueittain

Hanna-Mari Keskitalo

Opinnäytetyö
Tammikuu 2010
Liiketalouden koulutusohjelma
Taloushallinnon suuntautumisvaihtoehto
Tampereen ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Liiketalouden koulutusohjelma
Taloushallinnon suuntautumisvaihtoehto

HANNA-MARI KESKITALO:

Case: Ylläpitokustannusten kulurakenne, yhteenveto ja vertailu toimipisteittäin ja alueittain

Opinnäytetyö 61s., liitteet 5s.

Tammikuu 2010

Opinnäytetyössä tutkittiin erään suomalaisen yrityksen ylläpitokustannusten kulurakennetta, sekä toimipisteittäin että alueittain. Tutkimuksen tarkoituksena oli löytää yritykselle mahdollisia säästökeinoja ja tutkia mistä mahdolliset eroavaisuudet johtuvat. Yrityksen kanssa sovittiin, että tutkimuksessa keskitytään toimitilavuokrien, muiden toimitilakulujen, jätehuollon sekä siivous- ja toimistotarvikkeiden kulurakenteeseen. Yrityksen kanssa oli myös sovittu, että sen nimiä tai toimialaa ei tässä tutkimuksessa julkaista, koska kyseisellä yrityksellä ei ole lähes laisinkaan kilpailua tällä toimialalla Suomessa.

Tutkimusmenetelmänä oli tapaustutkimus. Koska tutkimusaineistona oli yrityksen kirjanpitoaineisto vuodelta 2009, oli tutkimuksen aineistonkeruu menetelmänä havainnointi sekä erilaisiin dokumentteihin perustuva tieto. Tutkimus on suoritettu havainnoimalla yrityksen kirjanpitoa ja sen pohjalta on tehty vertailu ja yhteenveto sekä toimipisteittäin että alueittain.

Tutkimuksessa selvisi, että eri toimipisteiden ja alueiden ylläpitokustannusten kulurakenteissa on paljon eroavaisuuksia. Etenkin toimitilojen vuokrissa oli suuria eroja sekä alueittain että toimipisteittäin. Tutkimuksen tulokset jäivät yrityksen käyttöön. Tutkimuksen aineiston perusteella ei ollut mahdollista löytää säästökeinoja, koska tutkimuksessa oli käytössä ainoastaan kirjanpitoaineistossa olevat luvut. Näiden avulla ei ollut mahdollista selvittää tarkemmin kuinka säästöjä voisi syntyä. Tutkimuksesta on kuitenkin yritykselle hyötyä tulevaisuudessa.

ABSTRACT

Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Business Administration
Accountancy and Business Administration

HANNA-MARI KESKITALO:

Case: Structure of maintenance costs, a summary and comparison based on the location and area of business.

Bachelor's thesis 61p., Attachment 5p.
January 2010

In this thesis the structure of maintenance costs was explored considering both the location and area. The purpose was to find some expedients in order to economize and investigate from where the possible differences arise. It was agreed with the company that the main focus of this thesis will be on the rents of premises, waste management and costs of cleaning and office supplies. It was also agreed that company's name or line of business won't be mentioned in this thesis because the company has very little competition in this line of business in Finland.

This research method of this thesis is case-specific. The research material consisted of company's bookkeeping material of the year 2009 and therefore the material collecting method was observation and data based on different kinds of documents. The study was conducted by observing the company's bookkeeping and based upon that a comparison and a summary was written considering both the location of business and areas.

During the research process it turned out that there are several differences in structure of maintenance costs between place of business and areas. Especially in rents of premises there were big differences in both place of business and areas. The findings of this research process will remain for the use of the company. Based on the research material there were no expedients found to economize because the study contained only figures from the bookkeeping material. However, company will benefit from this study in future.

Keywords: cost accounting, contribution margin accounting, financial statement

SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	6
1.1 Tutkimuksen kohde	6
1.2 Käsitteet ja teoria.....	6
1.3 Tutkimuskysymykset	8
1.4 Aineisto ja menetelmät	8
1.5 Tutkimuksen kulku.....	10
2 TILINPÄÄTÖS.....	11
2.1 Tase	11
2.1.1 Vastaavaa	11
2.1.2 Vastattavaa	13
2.2 Tuloslaskelma	15
2.3 Tilinpäätösasiakirjat.....	21
2.3.1 Toimintakertomus.....	22
2.3.2 Rahoituslaskelma	23
2.3.3 Liitetiedot.....	24
2.3.4 Tase-erittelyt.....	25
2.4 Tilinpäätöksen suunnittelu.....	26
3 KUSTANNUKSET	27
3.1 Kustannukset ja niiden ryhmittelyä.....	27
3.2 Muuttuvat kustannukset.....	27
3.2 Kiinteät kustannukset	28
3.3 Välittömät ja välilliset kustannukset	29
3.4 Erillis- ja yhteiskustannukset	30
3.5 Kustannuslaskenta	31
3.5.1 Kustannuslaji- ja tuottolaskenta.....	31
3.5.2 Toimintoperusteinen kustannuslaskenta	32
3.5.3 Standardikustannuslaskenta	33
4 KATETUOTTOLASKENTA.....	35
4.1 Katetuottoajattelun lähtökohdat.....	35
4.2 Katetuotto ja tulos.....	36
4.3 Katetuottoprosentti	37
4.4 Kriittinen piste.....	38
4.5 Varmuusmarginaali	39
5 CASE: YLLÄPITOKUSTANNUSTEN KULURAKENNE	40
5.1 Tutkimuksen suorittaminen.....	40
5.2 Toimipisteiden yhteenveto ja vertailu	41
5.2.1 Toimipisteiden liiketoiminnan muut kulut	42
5.2.2 Yhteenveto toimipisteiden välisistä eroavaisuuksista	52
5.3 Alueellinen yhteenveto ja vertailu	54
5.3.1 Alueiden liiketoiminnan muut kulut	54
5.3.2 Yhteenveto alueiden välisistä eroavaisuuksista	56
6 JOHTOPÄÄTÖKSET.....	59

LÄHTEET	60
LIITTEET	62

1 JOHDANTO

1.1 Tutkimuksen kohde

Tutkimuksen kohteenani on yritys, jonka ensimmäinen toimipiste avattiin vuonna 2006 ja joka on laajentunut muutamassa vuodessa koko Suomen laajuudelle. Tällä hetkellä toimivia toimipisteitä on yhteensä kuusitoista. Yrityksen palveluksessa on 120 henkilöä ja yrityksellä ei ole kilpailijoita alalla lähes laisinkaan. Taantuman aikana on yrityksen johto alkanut kuitenkin miettimään mahdollisia säästökeinoja. Henkilöstökuluista säästäminen ei ole yritykselle mahdollista, koska ne ovat jo entuudestaan mahdollisimman alhaiset. Tästä syystä tutkimukseni keskittyykin yrityksen ylläpitokustannusten kulurakenteeseen.

Tutkimuksen tarkoituksena on siis tehdä yrityksen ylläpitokustannusten kulurakenteesta yhteenveto sekä alueittain että toimipisteittäin. Tämän jälkeen tarkoituksena on verrata tuloksia keskenään ja pohtia mistä mahdolliset eroavaisuudet johtuvat.

1.2 Käsitteet ja teoria

Tuloslaskelma on osa yrityksen tilinpäätöstä. Tuloslaskelma on laadittava siten, että siitä käy selville, miten tilikauden tulos on muodostunut (Söderström, Mäkinen & Pietarila 1998, 147). Kirjanpitoasetuksessa on viisi tuloslaskelman kaavaa. Niistä kaksi on tarkoitettu liiketoimintaa harjoittaville kirjanpitovelvollisille. Kirjanpitovelvolliset käyttävät tavallisesti kirjanpitoasetuksen 1 §:n mukaista kululajipohjaista kaavaa. (Tomperi 2006, 144.) Toimintokohtainen tuloslaskelma on vaihtoehto kululajikohtaiselle tuloslaskelmalle. Toimintokohtaisesta tuloslaskelmakaavasta on esillä ainoastaan erät liikevoittoon saakka. (Lehtonen 1999, 148–149.)

Tuloslaskelman tuotoista vähennetään kulut kolmessa vaiheessa siten, että tuloslaskelmasta käy ilmi yrityksen

- varsinaisen liiketoiminnan tulos ennen rahoituseriä
- rahoitustuottojen ja -kulujen tulosvaikutus
- satunnaisten tuottojen ja kulujen tulosvaikutus

(Söderström ym. 1998, 147).

Tuloslaskelma on siis kirjanpitoasetuksessa määrätty laskelma, jonka avulla on helppo selvittää mistä yrityksen tulos on muodostanut. Tuloslaskelman avulla saa myös selkeän kuvan siitä, kuinka erilaiset tuotot ja kulut vaikuttavat yrityksen tuloksen muodostumiseen. Koska jokaista yritystä koskevat samat säännökset, on lukijan helppo muodostaa kuva yrityksen tuloksesta eli kannattavuudesta.

Tase kuvaa yrityksen taloudellista asemaa tilikauden päättyessä (Tomperi 2006, 152). Taseen kaavassa "Vastaavaa" edustaa tasetilin vasenta puolta ja "Vastattavaa" oikeaa puolta. Vastaaviin kuuluvat yrityksen eri varat ja vastattaviin taas velat ja oma pääoma. (Lehtonen 2004, 29.) Tasekaavoja on vain yksi. Sitä käyttävät kaikki kirjanpitovelvolliset, jotka taseen laativat. Ammatinharjoittajan ei tarvitse laatia tasetta. (Tomperi 2006, 152.)

Taseen avulla saamme siis selville sen, miten yrityksen varat ja velat jakaantuvat. Näin ollen pelkästään yrityksen tuloslaskelmasta ei pysty tekemään tarvittavan tarkkoja johtopäätöksiä yrityksen taloudellisesta tilanteesta, vaan siihen tarvitaan myös taseen lukuja. Tuloslaskelman ja taseen avulla pystytään tutki-
maan sekä yrityksen kannattavuutta, maksuvalmiutta että vakavaraisuutta.

Kustannusten selvittäminen ja rekisteröinti sekä kustannusten kohdistaminen eri laskentakohteille kuuluvat kustannuslaskennan tehtäviin. Kustannusten ryhmittelemiseen on monia eri mahdollisuuksia. (Koskela, Leppiniemi, Puttonen & Virtanen 1998, 141–142.) Tutkimuksessani keskityn ylläpitokustannuksiin. Koska ylläpitokustannukset ovat laaja käsite, on yrityksen kanssa sovittu, että ylläpitokustannuksiksi otetaan vuokrat, jätehuolto ja muut huoneistokulut sekä siivous- ja toimistotarvikkeet.

Yleisimmän luokituksen mukaan kustannukset jaetaan muuttuviin ja kiinteisiin kustannuksiin (Neilimo, Uusi-Rauva 2005, 56). Muuttuvat kustannukset ovat kustannuksia, joiden määrä riippuu tuotanto- tai myyntivolyymista. Kiinteille kustannuksille taas on tunnusomaista, että niiden määrä on riippumaton toiminnan volyyymista. Niiden määrään vaikuttaa lähinnä ajan kuluminen. (Koskela ym. 1998, 143–144.)

1.3 Tutkimuskysymykset

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää yrityksen ylläpitokustannusten kulurakennetta sekä toimipisteittäin, että alueittain. Tutkimukseni pääkysymykseksi muodostuukin se, että miten tämä kulurakenne eroaa toimipisteittäin ja alueittain. Toinen tärkeä kysymys tutkimuksessani on se, että voidaanko näiden tulosten pohjalta löytää yritykselle mahdollisia säästökeinoja ylläpitokustannusten pienentämiseksi.

Pääkysymyksiä tarkentavia alakysymyksiä ovat

- mistä mahdolliset eroavaisuudet johtuvat?
- vaikuttaako esimerkiksi toimipisteen sijainti jollakin tietyllä alueella ylläpitokustannuksiin?
- miten tuloksia voidaan yrityksessä hyödyntää?

1.4 Aineisto ja menetelmät

Tutkimukseni tärkein aineisto on yrityksen kirjanpito aineisto, jonka avulla saadaan selville mistä toimipisteiden ylläpitokustannukset muodostuvat. Käytössäni on yrityksen kirjanpito, joka on sähköisessä muodossa. Sähköisen ohjelmiston avulla on mahdollista porautua yhteen tositteeseen, jonka avulla saadaan selville mistä kyseinen luku syntyy.

Yrityksen tulos on kirjanpitolain mukaan laskettava kahdentoista kuukauden

mittaisilta ajanjaksoilta, joista käytetään nimitystä tilikausi (Mäkinen, Söderström 1999, 74). Tilikausi voi olla poikkeuksellisesti myös joko pidempi tai lyhyempi kuin kaksitoista kuukautta, kuitenkin enintään kahdeksantoista kuukautta. Mikäli yritys tai elinkeinonharjoittaja haluaa poikkeavan tilikauden, tulee sitä erikseen hakea. Tilikausi voi olla sama kuin kalenterivuosi, mutta se voi myös poiketa siitä. Kirjanpitolain mukaan on lisäksi selvitettävä, mikä on yrityksen taloudellinen tila tilikauden päättymishetkellä. Tuloksen laskemista ja taloudellisen tilan selvittämistä varten laaditaan tilinpäätös. (Mäkinen, Söderström 1999, 74.)

Söderström ym. (1998, 146) mainitsevat, että tilinpäätöksen laatimisessa tulisi noudattaa seuraavia periaatteita:

- toiminnan oletetaan jatkuvan
- tilinpäätöksen laatimisperiaatteet ovat johdonmukaisia tilikaudesta toiseen
- tilinpäätöksestä käy ilmi ennakoitavissa olevat vastuut ja mahdolliset menetykset, jotka tulevat tietoon vasta tilinpäätöspäivän jälkeen (varovaisuusperiaate)
- tilinavaus perustuu edellisen tilinpäätöksen taseeseen
- hyödykkeet arvostetaan erikseen.

Julkistettava tilinpäätös sisältää toimintakertomuksen, tuloslaskelman, taseen ja edellisten liitetiedot. Pörssiyritysten vuosikertomukset antavat hyvän kuvan julkisen tilinpäätösinformaation sisällöstä. Huomattakoon myös, että pörssiyritysten lakisääteinen tiedonantovelvollisuus sisältää paljon muutakin kuin vuosikertomuksen. Tilinpäätöksessä tuloslaskelma ja tase esitetään tietyn lainsäädännössä annetun kaavan edellyttämällä tavalla. (Lehtonen 2003, 27.)

Tasekirjaan on laadittava kultakin tilikaudelta

- tuloslaskelma ja tase päättyneeltä ja edelliseltä tilikaudelta
- tilinpäätöksen liitetiedot
- kirjanpitokirjojen luettelo
- luettelo tositelajeista ja niiden säilyttämistavoista.

Tilinpäätöstä varmentavat tase-erittelyt ovat yksityiskohtaisia luetteloita taseeristä. (Söderström ym. 1998, 146.)

1.5 Tutkimuksen kulku

Opinnäytetyöni ensimmäisissä luvuissa käsitellään tase ja tuloslaskelma, jotta lukija saa tarkemman käsityksen siitä mistä luvut näihin laskelmiin muodostuu. Lisäksi lukijalle selviää näiden lukujen avulla se, kuinka tasetta ja tuloslaskelmaa luetaan. Näiden lukujen jälkeen lukijalla on selkeä ja kokonaisvaltainen käsitys taseesta ja tuloslaskelmasta, mikä helpottaa hahmottamaan paremmin tutkimuksen kulkua ja rakennetta.

Kolmannessa luvussa paneudutaan tarkemmin kustannuksiin ja kustannuslaskentaan. Tämän luvun avulla lukijalle selviää mm. mitä ovat kiinteät ja muuttuvat kustannukset, sekä kustannuslaskennan eri muotoja ja mahdollisuuksia. Kustannuslaskenta on tärkeä osa yrityksen jokapäiväistä toimintaa ja sen avulla pystytään esimerkiksi hinnoittelemaan tuotteet ja palvelut siten, että niille syntyy riittävästi katetta.

Viimeisessä teoria luvussa käsitellään vielä katetuottolaskentaa ja siihen liittyviä termejä. Muun muassa varmuusmarginaali ja kriittinen piste tulevat lukijalle tunnetuksi tämän luvun aikana.

Näiden teoria lukujen jälkeen siirrytään itse tutkimukseen. Ensimmäisessä tutkimusta koskevassa luvussa esitellään tutkimuksen suorittaminen. Tämän jälkeen on vuorossa tulosten yhteenveto ja vertailu toimipisteittäin ja tämän jälkeen alueittain. Näin lukija näkee tutkimuksen tulokset selkeästi ja voi vertailla näitä tuloksia helposti keskenään. Kun tutkimus on suoritettu, paneudutaan tulosten tulkintaan ja mahdollisiin säästökeinoihin mikäli tutkimuksen avulla saadaan sellaisia selville.

2 TILINPÄÄTÖS

2.1 Tase

Yrityksen taloudellisesta asemasta kertoo rahoitusrakenne eli oman ja vieraan pääoman välinen suhde. Jos omaa pääomaa on vähintään puolet taseen loppusummasta, vakavaraisuuden katsotaan yleensä olevan kunnossa. Jos velkojen (Vieras pääoma + Pakolliset varaukset) osuus ylittää 2/3 taseesta, tilannetta pidetään huolestuttavana. (Kinnunen jne. 2002, 43.)

Yrityksen taloudellista asemaa kuvaa myös varojen rakenne: mitä suurempi osa taseen loppusummasta on pysyviä vastaavia, kuten rakennuksia ja maa-alueita ja koneita, sitä hidastuvasempää on yritys. Mitä vallitsevimpiä ovat vaihtuvat vastaavat, kuten varasto, saamiset ja käteisvarat, sitä joustavampi on yritys. (Kinnunen jne. 2002, 43.) Yleensä myös pysyvien vastaavien suuri osuus rasittaa rahoituksellisesti yritystoimintaa.

2.1.1 Vastaavaa

Tasekaavassa (LIITE 1) vastaavaa-puoli jaetaan pysyviksi ja vaihtuviksi vastaaviksi. Kinnunen ym. (2002, 61) selventävät teoksessaan, että pysyvät vastaavat vaikuttavat yrityksen tuloksen muodostumiseen useana eri tilikautena, kun taas vaihtuvat vastaavat vain yhtenä tilikautena. Vaihtuvat vastaavat ovat yleensä lyhytaikaisesti yrityksen hallussa.

Pysyvät vastaavat jaetaan kolmeen osaan: aineettomat hyödykkeet, aineelliset hyödykkeet sekä sijoitukset. Aineettomissa hyödykkeissä kehittämismenot liittyvät liiketoiminnan ja markkinointikelpoisten tuotteiden ja palvelujen kehittämiseen. Aineettomat oikeudet johtuvat esimerkiksi patenttien ja valmistusoikeuksien hankintamenoista. Aineelliset hyödykkeet jaetaan maa- ja vesialueisiin, rakennuksiin ja rakennelmiin, koneisiin ja kalustoon ja muihin aineellisiin hyödykkeisiin.

Sijoituksissa esitetään erikseen konserniyritysten ja omistusyhteisyritysten osakkeet ja osuudet ja saamiset näiltä. (Tomperi, 2002, 155–156.)

Kuvassa 1. on esimerkki tutkimuksen kohteena olevan yrityksen Vantaan toimipisteen pysyvistä vastaavista. Kuten taseesta huomataan, ei kyseisessä toimipisteessä ole pysyvinä vastaavina kuin koneet ja kalusto. Koska yrityksellä ei ole rakennuksia ja maa-alueita on oletettavaa että yritys toimii vuokratiloissa.

TASE VASTAAVAA

TASE VASTAAVAA	
PYSYVÄT VASTAAVAT	
Aineelliset hyödykkeet	
Koneet ja kalusto	
1201 Koneet ja kalusto Vantaa	74.052,03
* Yhteensä	74.052,03
Yhteensä	74.052,03
PYSYVÄT VASTAAVAT YHTEENSÄ	74.052,03

Kuva 1. Pysyvät vastaavat

Vaihtuvat vastaavat muodostuvat vaihto-omaisuudesta, saamisista, rahoitusarvopapereista sekä rahoista ja pankkisaamisista. Vaihto-omaisuutta ovat sellaisinaan tai jalostettuina luovutettaviksi tai kulutettaviksi tarkoitetut hyödykkeet. Saamisista yleisimpiä ovat myyntisaamiset, lainasaamiset ja siirtosaamiset. Taseessa on erikseen esitettävä kustakin saamiserästä pitkäaikainen osuus.

Kuvassa 2 on Vantaan toimipisteen vaihtuvat vastaavat. Vaihtuvissa vastaavissa esitetään yrityksen saamiset, jotka jaetaan lyhyt- ja pitkäaikaisiin saamisiin. Koska yrityksellä on paljon arvonlisäverosaamisia, on se merkki siitä, että arvonlisäverollisia ostoja on ollut enemmän kuin arvonlisäverollista myyntiä. Pankkikorttisaamisten suuri luku taas selittyy sillä, että pankit tilittävät pankkikortilla maksetuista ostoksista saadut rahat vasta muutaman pankkipäivän kuluessa.

VAIHTUVAT VASTAAVAT	
Saamiset	
Lyhytaikaiset	
Myyntisaamiset	
1700 Myyntisaamiset	-1.356,13
1711 Luottokorttisaamiset	-29.596,24
1712 Lounassetelit	16,30
1713 Pankkikorttisaamiset	124.874,22
1714 Lahjakortti	1.155,80
1716 Plussasetelit	79,80
1717 Diners setelit	480,00
* Yhteensä	95.653,75
Lainasaamiset	
1751 Saamiset työntekijöiltä	600,00
* Yhteensä	600,00
Muut saamiset	
1763 Arvonlisäverosaamiset	42.408,31
17630 Eu-ostojen alv	3.199,24
29390 Eu-ostojen alv	-3.199,24
* Yhteensä	42.408,31
Siirtosaamiset	
1819 Muut menoennakot (siirtosaamis	316,02
* Yhteensä	316,02
Yhteensä	138.978,08

Kuva 2. Vaihtuvat vastaavat

Pitkäaikaiseksi katsotaan saaminen tai se osa saamisesta, joka erääntyy maksettavaksi yhtä vuotta pidemmän ajan kuluttua. Rahoitusarvopapereissa ilmoitetaan osakkeet ja osuudet, joita ei ole hankittu pysyvään omistukseen eikä vaihto-omaisuudeksi. Rahat ja pankkisaamiset-nimikkeellä ilmoitetaan kassassa olevat käteisvarat sekä pankkitileillä olevat varat. (Tomperi, 2002, 157–158.) Vastaavaa tarkoittaa siis toisin sanoen varoja, jotka ovat sitoutuneet yritykseen.

2.1.2 Vastattavaa

Taseen vastattavaa-puolella kerrotaan, miten resurssit on rahoitettu, oman ja vieraan pääoman määristä (Kinnunen, ym.2002, 43). Vastattavien vieraasta pääomasta on kunkin tase-erän osalta erikseen ilmoitettava pitkäaikaiseen ja lyhytaikaisten velkojen määrä.

Pitkäaikaista on velka tai velan osa, joka erääntyy maksettavaksi yhtä vuotta pidemmän ajan kuluttua tilinpäätöspäivästä lukien (Lehtonen, 2000, 151).

Taseen vastattavaa puolella esitetään ensin oma pääoma, jonka jälkeen vieras pääoma. Vastattavaa puolen avulla voidaan tarkastella kuinka yritys on rahoittanut toimintansa. Kuvassa 3 on esitetty Vantaan toimipisteen taseen vastattavaa-puoli.

TASE VASTATTAVAA	
OMA PÄÄOMA	
Tilikauden voitto (tappio)	69.613,25
OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ	69.613,25
VIERAS PÄÄOMA	
Lyhytaikainen	
Ostovelat	
2870 Ostovelat	10.073,45
* Yhteensä	10.073,45
Muut velat	
2925 Jäsenmaksutilityksvelka 1	-143,62
2933 Ulosottotilityksvelka	-1.888,38
2937 Arvonlisäverovelka 8 %	-3,70
2939 Arvonlisäverovelka	223,64
* Yhteensä	-1.812,06
Siirtovelat	
2961 Palkkamenot (siirtovelat)	-266,63
2962 Lomapalkkamenot (siirtovelat)	166,02
2963 Eläkevakuutusmaksut (siirtovelat)	-908,68
* Yhteensä	-1.009,29
Lyhytaikainen yhteensä	7.252,10
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	7.252,10
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	76.865,35

Kuva 3. Vastattavaa

Taseen vastattavaa puolten yhteissummien välinen suhde paljastaa siis paljon yrityksen taloudellisesta asemasta ja yrityksen omavaraisuudesta. Mitä enemmän yrityksellä on omaa pääomaa, sitä omavaraisempi yritys on. Yritystutkimusneuvottelukunnan suositusarvot ovat seuraavat koskien yrityksen omavaraisuusaste %:ia: yli 40 % hyvä, 20–40 % tyydyttävä ja alle 20 % heikko.

Omavaraisuusaste %:in laskukaava on seuraavanlainen:

$$\text{Omavaraisuusaste \%} = \frac{\text{Oma pääoma} \times 100}{\text{Oma pääoma} + \text{Vieras pääoma}}$$

Vantaan toimipisteen omavaraisuusaste % on siis:

$$\frac{69\,613,25 \times 100}{69\,613,25 + 7\,752,10} = 89,98 \%$$

Omavaraisuusaste % on Vantaan toimipisteellä erittäin hyvä.

Taseen vastattavien puolelta löytyy taseasetelman perimmäinen viesti: mitä liiketoiminta (ja työ) tuottaa sijoittajalle, miten yhtiön nettovarallisuus eli omistajan osuus on kehittynyt. (Lehtonen, 2000, 151.) Vastattavaa on siis sellaiset taseen erät, joista yrityksen on vastattava.

2.2 Tuloslaskelma

Tuloslaskelman tehtävänä on kirjanpitolain mukaan kuvata tilikauden tuloksen muodostumista (Kinnunen, Leppiniemi, Puttonen & Virtanen, 2002, 44.) Tomperi (2006) mainitsee tekstissään, että liiketoimintaa harjoittavat kirjanpitovelvolliset käyttävät tavallisesti kirjanpitoasetuksen 1 §:n ja kirjanpitolautakunnan yleisohjeen mukaista ns. kululajipohjaista kaavaa. (LIITE 2). Toinen kaava kirjanpitovelvollisille liiketoiminnan harjoittajille on toimintokohtainen kaava.

Tuloslaskelmassa esitetään ensin kaikki yrityksen varsinaisesti toiminnasta johtuneet tuotot ja kulut. Kun liikevaihdosta ja liiketoiminnan muista tuotoista vähennetään varsinaisesta liiketoiminnasta johtuneet kulut, saadaan liikevoitto tai -tappio. Liikevoiton jälkeen tuloslaskelmassa esitetään rahoituksesta johtuvat tuotot ja kulut, satunnaiset tuotot ja kulut, tuloksen järjestelyerinä poistoeron sekä vapaaehtoisten varausten muutos ja tuloverot. (Tomperi, 2006, 144.)

Liikevaihto saadaan, kun myyntituotoista vähennetään myynnin oikaisu- ja siirtoerät. Näitä ovat mm. myynnistä suoritettava arvonlisävero ja annetut käteisalennukset. (Tomperi, 2007, 103.)

Kuvassa 4 on esitetty Vantaan toimipisteen liikevaihto. Liikevaihto sisältää yrityksen myyntituotot. Liikevaihdon jälkeen tuloslaskelmassa esitetään liiketoiminnan muut tuotot.

TULOSLASKELMA	
LIKEVAIHTO	
3000 Myynti 22%	151.162,61
3010 Myynti 17%	14.441,55
3020 Myynti 8%	235.574,57
* Yhteensä	401.178,73
Liiketoiminnan muut tuotot	
3790 Muut vuokratuotot	215,59
3990 Muut liiketoiminnan muut tuoto	960,11
* Yhteensä	1.175,70

Kuva 4. Liikevaihto

Valmistustoimintaa harjoittava yritys ilmoittaa valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen muutoksen erikseen. Valmistus omaan käyttöön- erä aiheutuu itselle valmistetun käyttöomaisuuden hankintamenoista. Liiketoiminnan muita tuottoja ovat mm. vuokratulot ja kiinteistöjen ja muiden pysyvien vastaavien myyntivoitot. (Tomperi, 2007, 103.)

Tämän jälkeen esitetään liiketoiminnan kulut, josta keskeisiä ovat yleensä materiaalit ja palvelut (myytyjen tavaroiden hankintameno). Nämä saadaan oikaisemalla tavaroiden ostomenoja varaston muutoksella. Ostomenot ilmoitetaan sitten, että niistä on vähennetty ja niihin on lisätty oikaisuerät. Tavallisimpia oikaisueriä ovat saadut alennukset, ostohintoihin sisältyvä arvonlisävero ja ostojen rahdit. Varastojen muutoksessa otetaan huomioon valmiina ostettujen kauppatavaroiden varasto sekä raaka- ja tarveainevarastot. Ulkopuolisiin palveluihin sisällytetään tuotantoon liittyvät ostetut palvelut kuten alihankintatöistä johtuvat kulut. (Tomperi, 2007,103.)

Materiaalit ja palvelut	
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	
Ostot tilikauden aikana	
4000 Ostot 22%	-17.203,20
4010 Ostot 17%	-56.819,13
4020 Ostot 8%	-195,64
* Yhteensä	-74.217,97
Ulkopuoliset palvelut	
4490 Muut ulkopuoliset palvelut	-81,00
* Yhteensä	-81,00
Materiaalit ja palvelut yhteensä	-74.298,97

Kuva 5. Materiaalit ja palvelut- erä sisältää yrityksen ostot ja ulkopuoliset palvelut.

Henkilöstökulut jaetaan palkkoihin sekä henkilösivukuluihin. Palkkoja ovat henkilökunnalle maksetut palkat, lomapalkat sekä sairaus- ja äitiysloman ajan palkat sekä palkkiot. Vakuutusyhtiöiltä ja kansaneläkelaitokselta saadut tapaturma-, sairaus-, vakuutus- yms. korvaukset otetaan huomioon palkkamenojia pienentävinä erinä. Henkilösivukulut jaetaan eläkekuluihin ja muihin henkilösivukuluihin. (Söderström ym. 1998, 150.) Myös vapaaehtoiset henkilövakuutusmaksut sisällytetään henkilöstökuluihin (Tomperi, 2007, 103). Tutkimuksen kohteena olevan yrityksen palveluksessa on tällä hetkellä n.120 henkilöä töissä. Kuva 6 on Vantaan toimipisteen henkilöstökuluista ja tässä toimipisteessä työskentelee noin 10 henkilöä.

Henkilöstökulut	
Palkat ja palkkiot	
5010 Kuukausipalkat	-11.420,00
5020 Tuntipalkat	-47.393,37
5110 Muut palkanlisät	-2.994,67
5180 Kannustuspalkkiot	-650,00
5300 Vuosilomapalkat	-6.591,60
5310 Vuosilomakorvaukset	-1.152,87
5320 Lomaltapaluurahat	-4.392,84
5330 Lomapalkkojen jaksotus	9.426,32
5340 Sairausajan ja vanhempainvapaa	-1.421,36
5430 Puhelinedut	-40,00
5460 Luontoisetujen vastatili	40,00
* Yhteensä	-66.590,39
Henkilösivukulut	
Eläkekulut	
6130 Tyel maksut	-14.100,32
6150 Tyel maksujen jaksotus	1.611,89
* Yhteensä	-12.488,43
Muut henkilösivukulut	
6300 Sosiaaliturvamaksut	-3.624,93
6390 Sosiaaliturvamaksujen jaksotus	490,12
6400 Tapaturmavakuutusmaksut	-484,87
6410 Työttömyysvakuutusmaksut	-537,25
6430 Ryhmähenkivakuutusmaksut	-62,00
6490 Pakollisten vakuutusmaksujen j	152,14
* Yhteensä	-4.066,79
Henkilöstökulut yhteensä	-83.145,61

Kuva 6. Henkilöstökulut

Henkilöstökulujen jälkeen vähennetään pysyvistä vastaavista tehdyt suunnitelman mukaiset poistot sekä arvonalentumiset. Jos tilinpäätöksessä on kirjattu suunnitelman ylittäviä tai alittavia poistoja, esitetään ne tuloslaskelman loppuosassa tilinpäätössiirroissa nimikkeellä poistoeron muutos. Tuloslaskelman liitetiedoissa on annettava lisäinformaatiota myös mm. suunnitelman mukaisten poistojen perusteista. (Tomperi, 2006, 148.) Suurin osa poistoista aiheutuu rakennuksista sekä koneista ja kalustosta. Poistojen avulla niiden hankintameno jaetaan useammalle vuodelle. Arvonalennuksina voidaan esittää esimerkiksi tulipalon tai muun yllättävän tapahtuman johdosta aiheutunut poikkeuksellisen suuri arvonalennus. (Söderström ym. 1998, 151.)

Kuvassa 7 on esiteltyä Vantaan toimipisteen poistot. Yrityksen poistosuunnitelma on 25 % poisto menojäännöksestä.

Poistot ja arvonalentumiset	
Suunnitelman mukaiset poistot	
6870 Poisto koneista ja kalustosta	-39.042,79
* Yhteensä	-39.042,79
Poistot ja arvonalentumiset yhteensä	-39.042,79

Kuva 7.

Liiketoiminnan muihin kuluihin luetaan muut varsinaisesta liiketoiminnasta johtuvat kulut, joita ei ole erikseen esitetty aiemmin. Näitä ovat mm. vuokratulot, vapaaehtoiset henkilökuntakulut, myyntirahdit, mainoskulut, energia-, korjaus- ja matkakulut, posti- ja puhelinkulut, kokous- ja neuvottelukulut sekä edustuskulut. Tähän kohtaan voi sisältyä myös luottotappioita sekä käyttöomaisuuden myyntitappioita. (Tomperi, 2002, 123.)

Tutkimukseni kannalta tämä osa tuloslaskelmasta on kaikkein olennaisin, koska liiketoiminnan muut kulut sisältävät kaiken tarvittavan tiedon tutkittaessa ylläpitokustannusten kulurakennetta. Liikevoitto ilmaisee yrityksen varsinaisen toiminnan tuloksen ennen rahoituseriä (Söderström ym., 1998, 151).

Liiketoiminnan muut kulut	
7000 Henkilökunnan koulutus	-32,79
7050 Työterveyshuolto	-1.128,02
7230 Toimitilavuokrat	-121.055,35
7360 Siivous ja puhtaanapito	-734,74
7390 Sähkö ja kaasu	-2.443,27
7400 Jätehuolto	-2.376,45
7470 Muut toimitilakulut	-859,82
7530 Ajoneuvojen polttoaine	-163,77
7540 Ajoneuvojen huolto ja korjaus	-430,31
7560 Ajoneuvojen julkiset maksut	-152,31
7660 Atk-ohjelmistot, päivitykset j	-1.466,73
7670 Atk-laitesuorot, korjaukset j	-77,07
7730 Kone- ja kalustohuolto ja korj	-147,50
7750 Koneiden ja kaluston pienhanki	-995,98
7990 Muut edustuskulut	-123,60
8190 Asiakasviihde	-494,18
8450 Kirjat	-23,88
8460 Lehdet	-37,83
8500 Puhelinkulut	-150,03
8510 Matkapuhelinkulut	-766,53
8530 Datasiirokulut	-1.037,62
8540 Posti- ja lähettikulut	-430,91
8560 Rahaliikenteen kulut	-689,68
8620 Toimistotarvikkeet	-22,95
8650 Kokous- ja neuvottelukulut	-15,38
8880 Kohdistamattomat kirjaukset	-29,90
* Yhteensä	-135.886,60
LIIKEVOITTO (-TAPPIO)	69.980,46

Kuva 8. Liiketoiminnan muut kulut

Kuten kuvasta 8 huomaamme, Vantaan toimipisteen merkittävimmät liiketoiminnan muut kulut ovat toimitilavuokrat, sähkö ja kaasu sekä jätehuolto. Nämä ovatkin tutkimuksessani keskeisenä olevat ylläpitokustannukset, joihin on tarkoituksena löytää säästökeinoja.

Liikevoittoon lisätään tai siitä vähennetään rahoitustuotot ja -kulut. Niiden vähentämisen jälkeen saadaan tulos ennen satunnaisia eriä. (Söderström ym., 1998, 151.) Tavallinen kaavan erä on muut korko- ja rahoitustuotot, joissa esitetään muun muassa korkotuotot ja osinkotuotot. Korkokulujen ohella esitettäviin muihin rahoituskuluihin sisältyvät esimerkiksi lainoista johtuvat takausprovisiot, panttivelkakirjojen kiinnityskulut ja toimitusmaksut. (Tomperi, 2007,103.)

Rahoitustuotot ja -kulut	
Korkokulut ja muut rahoituskulut	
Muille	
9490 Korkokulut ostovelosta	-356,51
9610 Perimiskulut	-10,70
* Yhteensä	-367,21
Yhteensä	-367,21
Rahoitustuotot ja kulut yhteensä	
	-367,21
TULOS ENNEN SATUNNAISIA ERIÄ	
	69.613,25

Kuva 9. Rahoitustuotot ja -kulut

Satunnaiset tuotot ja kulut johtuvat tavanomaisesta poikkeavasta liiketapahtumista, jotka ovat määrältään olennaisia (Tomperi, 2007, 103).

Satunnaiset tuotot ja kulut ovat kertaluonteisia eriä. Esimerkiksi yrityksen jonkin osan myymisestä aiheutuneet tuotot ja kulut esitetään satunnaisina erinä. (Söderström ym., 1998, 152.)

Tilinpäätössiirtoja ovat suunnitelman mukaisia poistoja ylittävät tai alittavat poistot sekä vapaaehtoiset varaukset. Niillä yritys voi joko suurentaa tai pienentää kirjanpidollista tulosta. (Söderström ym., 1998, 152.) Tilinpäätössiirrot ovat siis toisin sanoen yrityksen järjestelyeriä. Tuloveroina ilmoitetaan tuloksen perusteella määräytyvät verot. Verojen vähentämisen jälkeen saadaan tilikauden voitto tai tappio. (Tomperi, 2007, 103.)

2.3 Tilinpäätösasiakirjat

Tilinpäätöksen yhteydessä tulee yrityksen laatia tase- ja tuloslaskelman lisäksi muita tilinpäätösasiakirjoja. Tällaisia ovat mm. toimintakertomus, rahoituslaskelma, liitetiedot ja tase-erittelyt. Toimintakertomusta ja rahoituslaskelmaa ei kuitenkaan pienten kirjanpitovelvollisten yritysten tarvitse laatia.

2.3.1 Toimintakertomus

Toimintakertomus liitetään tilinpäätökseen erillisenä asiakirjana. Sen tehtävänä on täydentää tuloslaskelman, taseen ja liitetietojen antamaa informaatiota yhtiöstä. Siinä annetaan tiedot sellaisista kirjanpitovelvollisen toiminnan kehittymistä koskevista tärkeistä seikoista, joista ei ole tehtävä selkoa tuloslaskelmassa tai taseessa. (Tomperi, 2006, 165.) Toimintakertomuksessa esitetään tiedot olennaisista tapahtumista tilikaudella ja sen päättymisen jälkeen, arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä ja selvitys tutkimus- ja kehitystoiminnan laajuudesta (Tomperi, 2002, 135).

Tilikauden päättymisen jälkeisiä olennaisia tapahtumia on selostettava erityisesti, jos niillä voisi olla vaikutusta voitonjaosta päätettäessä. Selostavia seikkoja ovat esimerkiksi tapahtumat, jotka heikentävät oleellisesti yhtiön maksuvalmiutta, tuotantokapasiteettia tai muita toimintaedellytyksiä, kuten huomattavat luotto- ja kurssitappiot tai palo- yms. vahingot. (Tomperi, 2006, 165.)

Pieni kirjanpitovelvollinen voi jättää toimintakertomuksen laatimatta. Tällaisesta on kysymys, jos tilikaudella sekä sitä välittömästi edeltäneellä tilikaudella on ylittynyt enintään yksi seuraavista rajoista:

- liikevaihto tai sitä vastaava tuotto 6 250 000 euroa;
- taseen loppusumma 3 125 000 euroa;
- palveluksessa keskimäärin 50 henkilöä. (Tomperi, 2002, 136.)

Poikkeussäännös ei kuitenkaan koske mm. asunto-osakeyhtiöitä ja säätiöitä, vaan ne joutuvat laatimaan aina toimintakertomuksen asunto-osakeyhtiö- ja säätiölain perusteella (Tomperi, 2006, 166).

Jos osakeyhtiö ei laadi toimintakertomusta, sen on esitettävä liitetietoina ne toimintakertomukselta edellytetyt tiedot, jotka osakeyhtiölain perusteella on ilmoitettava. Tavallisin niistä on voitonkäyttöesitys. (Tomperi, 2006, 166.)

Osakeyhtiölain (OYL 8 luku 5-7 §) mukaan on toimintakertomuksessa ilmoitettava mm.

- hallituksen esitys yhtiön voittoa koskeviksi toimenpiteiksi sekä esitys mahdol-

lisestä muun vapaan oman pääoman jakamisesta

- yhtiön osakkeiden määrä osakelajeittain sekä kutakin osakelajia koskevat yhtiöjärjestyksen pääasialliset määräykset
- pääomalainojen pääasialliset lainaehdot sekä lainoille kertyneet kuluiksi kirjaamattomat korot
- tiedot lähipiirilainoista
- tiedot rakenne- ja rahoitusjärjestelyistä
- tiedot omista osakkeista. (Tomperi, 2006, 166.)

Toimintakertomuksissa annetaan tavallisesti tietoja myös yhtiön organisaatiosta, hallituksen jäsenistä ja tilintarkastajista. Toimintakertomus on osa julkistettavaa tilinpäätöstä. Sitä laadittaessa on muistettava myös kirjanpitolain säännös, jonka mukaan kirjanpitovelvollisen tulee tilinpäätöksessään antaa oikeat ja riittävät tiedot toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. (Tomperi, 2006, 166.)

2.3.2 Rahoituslaskelma

Koska tuloslaskelma ja tase laaditaan suoriteperusteisesti, niistä ei voida nähdä, miten raha on liikkunut yritykseen ja yrityksestä pois. Esimerkiksi tuloslaskelman erä Liikevaihto sisältää myös sellaisia myyntituottoja, joista ei ole vielä saatu maksua. Rahoituslaskelmaa laadittaessa muutetaan kaikki suoriteperusteiset erät maksuperusteisiksi. Tuloslaskelman suoriteperusteiset myynnit (liikevaihto) muutetaan maksuperusteisiksi myyntisaamisten muutosten avulla ja ostot ostovelkojen avulla. Rahoituslaskelmassa ei oteta huomioon jaksotuksesta ja arvostuksesta johtuvia eriä kuten varaston muutoksia ja poistoja, koska ne eivät ole aiheuttaneet maksua. (Tomperi, 2006, 163.)

Kirjanpitolauslautakunta on antanut yleisohjeen rahoituslaskelman laatimiseksi. Laskelmassa rahavirrat jaetaan liiketoiminnan rahavirtaan, investointien rahavirtaan ja rahoituksen rahavirtaan. (Tomperi, 2006, 163.) Tutkimuksen kohteenani oleva yritys on pieni, joten sen ei tarvitse rahoituslaskelmaa laatia tilinpäätöksessään.

2.3.3 Liitetiedot

Liitetiedot täydentävät tuloslaskelmaa ja tasetta. Kirjanpitolainsäädännössä on lueteltu laaja joukko yksittäisiä liitetietovaatimuksia. Lisäksi edellytetään, että tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan yrityksen tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Tarvittaessa oikean riittävän kuvan muodostaminen on varmistettava liitetietoja antamalla. Nämä liitetiedot ovat tilanne- ja yrityskohtaisia. (Kinnunen ym., 2002, 25.)

Kirjanpitoasetuksessa liitetiedot jaetaan seuraavasti:

- Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot
- Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot
- Taseen vastaavia koskevat liitetiedot
- Taseen vastattavia koskevat liitetiedot
- Tuloveroja koskevat liitetiedot
- Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot
- Henkilöstöä ja toimielinten jäseniä koskevat liitetiedot
- Omistuksia muissa yrityksissä koskevat liitetiedot
- Konserniin kuuluvaa kirjanpitovelvollista koskevat liitetiedot. (Tomperi, 2006, 167.)

Pienet yksityisliikkeet, avoimet ja kommandiittiyhtiöt sekä osuuskunnat, asunto-osakeyhtiöt ja yhdistykset saavat esittää lyhennetyt liitetiedot. Pientenkin yritysten ja yhdistysten on esitettävä lyhennettyinä liitetietoina vähintään seuraavat:

- 1) Annetut pantit ja velan vakuudeksi annetut kiinnitykset, takaukset, vekseli-, takuu- ja muut vastuut sekä vastuusitoumukset. Annettujen panttien määränä ilmoitetaan niiden kirjanpitoarvo. Jos kiinnityksiä on annettu velkojen lisäksi myös muiden sitoumusten vakuudeksi, ilmoitetaan nämäkin kiinnitykset. Yrityksen omistajan yksityistä omaisuutta, jonka hän on antanut yrityksen velkojen vakuudeksi, ei tarvitse ilmoittaa.
- 2) Peruste, jonka mukaista kurssia on käytetty muutettaessa ulkomaanrahan määräiset saamiset sekä velat ja muut sitoumukset Suomen rahaksi, jollei ole käytetty Suomen pankin tilinpäätöspäivänä noteeraamaa kurssia. (Tomperi, 2002, 137.)

2.3.4 Tase-erittelyt

Tase-erittelyt laaditaan tilinpäätöstä varmentamaan. Tase-erittelyllä tarkoitetaan tase-erien yksityiskohtaista selvitystä, jossa nimikekohtaisesti ja riittävästi yksilöiden eritellään kunkin tase-erän sisältö. Kirjanpitoasetus edellyttää vain pysyvien vastaavien, vaihtuvien vastaavien sekä vieraan pääoman ja pakollisten varausten erittelyä (KPA 5 luku 1§). (Tomperi, 2006, 175.)

Tase-erittelyt on päivättävä ja niiden laatijoiden on ne allekirjoitettava (KPA 5 luku 4§). Tase-erittelyjen laatijoilla tarkoitetaan henkilöitä, jotka asemansa perusteella ovat vastuussa tase-erittelyjen oikeellisuudesta. Näin ollen allekirjoittajina voi olla useita eri henkilöitä yrityksen organisaation mukaan. Tase-erittelyt päivätään niiden allekirjoituspäivälle. (Tomperi, 2006, 175.)

Tase-erittelyjä ei tarvitse sisällyttää tasekirjaan, vaan ne voidaan säilyttää erillisinä. Ne eivät myöskään kuulu julkistettavaan tilinpäätökseen. Tase-erittelyjen esittämisjärjestyksestä ei ole säännöksiä. Suositeltavaa on kirjoittaa ne tasekaavan mukaisessa järjestyksessä. Tase-erittelyt tulisi laatia siten ryhmiteltyinä, että niistä selkeästi käyvät ilmi taseessa esiintyvät luvut. (Tomperi, 2006, 175–176.)

Pysyvien vastaavien tase-erittelyt voidaan laatia siten, että eritellään yksityiskohtaisesti koko tilinpäätöshetkellä oleva käyttöomaisuus. Vaihtoehtoisesti voidaan esittää erikseen tilanne tilikauden alussa sekä tilikauden aikana tapahtuneet lisäykset ja vähennykset. (Tomperi, 2002, 139.)

Vaihto-omaisuuden tase-erittelyjä ovat alkuperäiset inventointiluettelot, jotka inventoinnin suorittaneiden henkilöiden tulee allekirjoittaa. Inventointilistoista laaditaan yhteenveto, jonka myymäläpäällikkö tai vastaavassa asemassa oleva henkilö allekirjoittaa. (Tomperi, 2002, 139.)

Kauppatavaroista laadittavista investointilistoista tulee käydä ilmi ainakin seuraavat tiedot:

– nimike

- varastossa oleva määrä ja määrän yksikkö
- hankintameno per yksikkö
- hankintameno yhteensä. (Tomperi, 2006, 178.)

Yksikköhintana ilmoitetaan pääsääntöisesti alkuperäinen hankintameno. Jos jonkin nimikkeen todennäköinen hankintameno tai todennäköinen luovutushinta tilinpäätöspäivänä on kuitenkin alkuperäistä hankintamenoa alempi, on tavarat arvostettava tähän alempaan arvoon. (KPL 5 luku 6§). (Tomperi, 2006, 178.)

Saamisten erittelystä on selvittävä, miten taseessa ilmoitetut erät ovat syntyneet. Rahojen ja pankkisaamisten tase-erittelyissä ilmoitetaan pankkitileillä olevat varat ja käteisen rahan määrä. Vieraan pääoman tase-erittelyt laaditaan samaan tapaan kuin saamisten erittelyt. (Tomperi, 2006, 178–180.)

2.4 Tilinpäätöksen suunnittelu

Yrityssuunnittelun tavoite on löytää yritykselle edulliset toimintavaihtoehdot muuttuvassa toimintaympäristössä. Tilinpäätöksen suunnittelu on osa yritys-suunnittelua: sen mukaan tilinpäätös on muokattava yrityksen tavoitteita vastaavaksi niissä rajoissa, mihin lait ja asetukset, hyvä kirjanpito-tapa, johdon ja tilintarkastajan tulkinnat ja käsitykset antavat mahdollisuuden. Koska sidosryhmien pyrkimykset ovat toisistaan poikkeavat, ei yksiselitteisiä, aina ja joka tilanteessa pätevää suunnittelun kehikkoa ole olemassa. Johdon on tarkasteltava tilinpäätöstä eri lähtökohdista käsin ja tasapainotettava sidosryhmien intressit. (Lehtonen, 2000, 174.)

Yrityksen menestymisestä ovat kiinnostuneita useat ryhmät: omistajat, luotonantajat, julkiset taloudet, liikkeenjohto, henkilökunta, hankkijat, asiakkaat, tutkijat, suuri yleisö (Tomperi, 2007, 181). Johdon tehtäväksi jää löytää omistajan tuella ratkaisu, jonka tilintarkastaja voi allekirjoituksellaan hyväksyä. Ensimmäisistä tilinpäätöksen laatiminen on hallituksen ja toimitusjohtajan vastuulla. (Lehtonen, 2000, 174.)

3 KUSTANNUKSET

3.1 Kustannukset ja niiden ryhmittelyä

Kustannus voidaan yleisesti määritellä tuotantoprosessissa tapahtuvaksi tuotannon tekijöiden käytöksi tai kulutukseksi rahassa ilmaistuna (ts. kustannus = käytetty tuotannon tekijän määrä x yksikköhinta). (Koskela ym. 1998, 141.)

Kustannusten ryhmittelemiseen on monia eri mahdollisuuksia. Käytännössä kustannusten selvittäminen ja rekisteröinti tapahtuvat ensi vaiheessa yleensä kustannuslajeittain, so. sen mukaan, millaisen tuotannon tekijän käytöstä kustannus on aiheutunut. Yrityksen kustannusrakenne riippuu olennaisesti yrityksen harjoittaman tuotantotoiminnan luonteesta. (Koskela ym. 1998, 142.)

Valmistusyrityksissä, jotka valmistavat aineellisia tuotteita, erotetaan yleensä neljä kustannuslajiryhmää:

- ainekustannukset
- työkustannukset
- muut lyhytvaikutteiset kustannukset
- pääomakustannukset. (Koskela ym., 1998, 142.)

Kustannusten käyttäytymisen kannalta tärkeä kahtiajako jakaa kokonaiskustannukset muuttuviin ja kiinteisiin kustannuksiin. Tämä kahtiajako perustuu siihen, miten kustannukset reagoivat toiminnan volyymissa tapahtuviin muutoksiin. (Koskela ym., 1998, 143.)

3.2 Muuttuvat kustannukset

Muuttuvat kustannukset ovat kustannuksia, joiden määrä riippuu tuotanto- tai myyntivolyyymista (suoritemäärästä). Muuttuvia kustannuksia kutsutaan toisinaan määräkustannuksiksi. (Koskela ym., 1998, 143–144.) Muuttuvien kustannusten oletetaan kasvavan ja vähenevän toiminta-asteen muuttuessa. Muuttu-

vina kustannuksina on sen vuoksi syytä käsitellä vain niitä kustannuksia, joiden riippuvuus toiminta-asteesta on riittävän selvä. (Neilimo & Uusi-Rauva, 2005, 56.)

Muuttuvia kustannuksia ovat valmistustoimintaa harjoittavassa yrityksessä mm.

- raaka-aine kustannukset
- tuotteiden valmistuksesta maksettavat palkkakustannukset ja niihin liittyvät henkilösivumenot
- valmistuksesta johtuvat energiamenot.

Nämä kustannukset jäävät syntymättä, jos ei valmisteta yhtään tuotetta. (Tomperi, 2003, 17.)

Kauppaliikkeen tavallisia muuttuvia kustannuksia ovat

- myytäväksi hankittujen tavaroiden ostohinnat
  - rahdit
  - pakkaustarvikkeet ja muut tavaroiden hankintaan liittyvät kustannukset.
- (Tomperi, 2003, 17.) Muuttuvat kustannukset ovat siis nimensä mukaisesti muuttuvia, kun taas kiinteät kustannukset ovat aina samat, kuten seuraavassa luvussa opimme huomaamaan.

3.2 Kiinteät kustannukset

Kiinteät kustannukset eivät riipu toiminta-asteen vaihtelusta vaan kapasiteetin eli potentiaalteknologien muutoksista. Myös ne kustannukset, jotka riippuvat toiminta-asteesta vain vähän, käsitellään taloudellisissa laskelmissa useimmiten kiinteinä. Tyypillisinä kiinteinä kustannuksina nähdään perinteisesti

- koneiden, laitteiden ja kaluston sitoman pääoman korot ja poistot
- tila- ym. vuokrat
- lämmitys ja siivous
- sähkön perusmaksut
- yritysjohdon ja toimihenkilöiden palkkakustannukset henkilösivukuluineen
- erilaiset hallinto-, edustus-, atk- ja toimistotarvikekustannukset. (Neilimo & Uusi-Rauva, 2005, 56.)

Kiinteät kustannukset voidaan jakaa edelleen kahteen osaan. Kiinteitä seison-
takustannuksia ovat ne kiinteät kustannukset, jotka syntyvät vaikka tuotantoyk-
sikköä ei lainkaan käytetä. Niitä ovat tehdaslaitoksessa ajan kulumisen mukaan
laskettavat poistot, toimitilojen vuokrat, koneiden leasingmaksut, rakennuksiin ja
koneisiin sidotun pääoman korko, vartiointi, koneiden vähimmäishuolto jne.
Tuotantoyksikön käyntivalmius taas aiheuttaa tuotannon valmiuskustannuksia,
joita syntyy kantamiehityksestä, rakennusten lämmityksestä, höyrypaineen nos-
tamisesta jne. Valmiuskustannukset ovat määränsopeutuksesta aiheutuvia,
hyppäyksittäin muuttuvia kustannuksia. (Neilimo & Uusi-Rauva, 2005, 57.)

3.3 Välittömät ja välilliset kustannukset

Muuttuvat ja kiinteät kustannukset jaetaan tuotekohtaisessa kustannuslasken-
nassa laskentateknisen käsittelyn vuoksi usein välittömiin ja välillisiin kustan-
nuksiin. (Neilimo & Uusi-Rauva, 2005, 58.)

Välittömät kustannukset kohdistetaan suoraan tuotteille tai muille kohteille kuten
projekteille. Tyypillisiä esimerkkejä välittömistä kustannuksista ovat työpaikka-
ja ainekustannukset, välillisiä ovat erilaiset yleiskustannukset eli kohdistamat-
tomat kustannukset. Välilliset kustannukset kohdistetaan epäsuorasti: ensin
kustannuspaikoille ja sieltä kustannusten jakoavaimien, esimerkiksi kone- tai
työtuntien perusteella tuotteille. (Lehtonen, 2000, 79.)

Välittömät kustannukset ovat useimmiten muuttuvia. Ne voidaan jo eri työvai-
heissa kohdistaa luontevasti tietylle tuotteelle tai tuoteryhmälle, koska syy-
yhteys on selvä. Jotta kustannukset on voitu kohdistaa, on useita erilaisia tuot-
teita valmistettaessa perinteisesti tarvittu riittävän pitkälle vietyä kustannuslas-
kentaa, jossa tuotteet, tuotesarjat tai tuoteryhmät on yksilöity työnumerotunnuk-
silla. (Neilimo & Uusi-Rauva, 2005, 58.)

Välillisiä kustannuksia ei sen sijaan voida järjestelmässä suoraan kohdistaa
tuotteille, vaikka ne sinänsä olisivatkin toiminnan kannalta välttämättömiä kus-

tannuksia. Ne edellyttävät oman käsittelynsä. Yrityksen kiinteät kustannukset ovat perinteisen tulkinnan mukaan olleet luonteeltaan useimmiten välillisiä. Kuitenkin myös muuttuvista kustannuksista esim. tarve- ja lisäaineet (kertakäyttöaineet) käsitellään usein välillisinä, sillä niiden tuotekohtainen jakaminen ei aina ole tarkoituksenmukaista eikä usein edes mahdollista. (Neilimo & Uusi-Rauva, 2005, 58.) Välittömät kustannukset siis kohdistetaan suoraan tietyille tuotteille ja välillisiä kustannuksia taas ei.

3.4 Erillis- ja yhteiskustannukset

Erilliskustannukset ovat laskentakohteensa mukaan määräytyviä, yhteiskustannukset ovat olemassa laskentakohteesta riippumatta. Laskentakohteen, esimerkiksi tuote tai toimipiste, erillis- tai yhteiskustannukset määritetään laskentatilanteen perusteella. Esimerkiksi hinnoittelua varten on peruteltua selvittää kaikki olennaiset tuotteen A aikaansaamat (erillis-) kustannukset riippumatta siitä, ovatko nämä kirjanpidollisessa mielessä muuttuvia vai kiinteitä. (Lehtonen, 2000, 80.)

Erilliskustannuksissa on taustalla tietty aiheuttamisperiaatteen mukainen syy-yhteys. Niihin kuuluvat tarkastelukohteen aiheuttamat välittömät kustannukset sekä mahdolliset muuttuvat välilliset kustannukset. Samoin mahdolliset kiinteät erilliskustannukset voidaan sijoittaa tähän ryhmään. Tietyn hankkeen, tuotteen, tapahtuman, asiakastilauksen tai projektin kannalta erilliskustannuksia ovat ne kustannukset, jotka jäävät pois, mikäli kyseistä hanketta tai projektia ei toteuteta. Yhteiskustannuksiin ei sen sijaan vaikuta, vaikka hanke ei toteutuisikaan. Vastaavasti voidaan puhua erillistuotoista ja yhteistuotoista. (Neilimo & Uusi-Rauva, 2005, 59.)

Kulloinkin tarkastelun kohteena olevan tuotteen, toimipaikan tai hankkeen kannalta katsottuna yhteiskustannuksia ovat ne kustannukset, joiden määrään esimerkiksi suoritemäärän ja toimipaikan toiminnan muutoksilla ei ole vaikutusta. Yhteiskustannus on siten usealle tuotteelle tai muulle laskentakohteelle yhteinen, ja sitä ei voida kohdistaa suoraan vain yhdelle tietylle laskentakohteelle.

Usein muuttuvat kustannukset voidaan rinnastaa erilliskustannuksiin ja kiinteisiin yhteiskustannuksiin. Tietyissä tilanteissa on kuitenkin mahdollista osoittaa varsin kiinteäluonteisia erilliskustannuksia. Kysymys on kokonaisuudessaan paljolti tarkasteltavan ajan ja laskentatilanteen määrittelystä. (Neilimo & Uusi-Rauva, 2005, 59.)

3.5 Kustannuslaskenta

Menestyksellinen liiketoiminta vaatii kustannuslaskennalta paljon. Toiminnan pitää perustua organisaation eri osien tavoitteiden ja tulosseurannan integrointiin, jatkuvaan pyrkimykseen kehittää tuotteita ja toimintaa yhä kustannustehokkaammaksi. Tuotteiden ja palveluiden täytyy syntyä tarpeeseen, markkinoille, sinne missä yritys ja asiakas kohtaavat. (Lehtonen, 2000, 89.)

Kustannuslaskennan pitäisi pystyä kertomaan, mihin yrityksen resurssit on sidottu, ja vastaako resurssien mitoitus ja kohdentaminen yrityksen valitsemaa strategiaa. Kustannukset ovat johdonmukainen viesti siitä, mihin johto pyrkii. (Lehtonen, 2000, 89.)

3.5.1 Kustannuslaji- ja tuottolaskenta

Kustannuslaji- ja tuottolaskenta tarkoittaa tuotannon tekijöittäin ja suoritteittain tapahtuvaa kustannusten ja tuottojen rekisteröintiä. Tyypillisiä lyhytvaikutteisia kustannuslajeja ovat tavaraostot, palkat, matkustusmenot, vuokrat ja käyttömenot alalajeineen. Pitkävaikutteisia kustannuksia ovat investointimenot. Tuottolajeja ovat esimerkiksi tuoteryhmittäin tai tuotteittain lasketut tuotot. (Lehtonen, 2000, 79.)

Kustannus- ja tuottolajeittain tapahtuva laskenta perustuu lakisääteiseen liikekirjanpidon mukaiseen tuotto- ja kululajilaskentaan. Lisäksi kustannuksia voidaan ryhmitellä esimerkiksi toimintojen mukaan markkinointi-, tuotekehitys-, tuotanto- tai hallinnollisiin kustannuksiin. (Lehtonen, 2000, 79.)

Yritys käyttää tuotteidensa valmistamiseen erilaisia tuotannontekijöitä. Tarvitaan raaka-aineita, työvoimaa, työtiloja sekä erilaisia koneita ja laitteita. Tuotannontekijät voidaan ryhmitellä työsuorituksiin, aineksiin sekä lyhyt- ja pitkävaikutteisiin tuotantovälineisiin. Niihin kuhunkin on mahdollista vastaavasti liittää omat kustannuksensa.

3.5.2 Toimintoperusteinen kustannuslaskenta

Toimintoperusteinen laskenta tuottaa parhaimmillaan runsaasti erilaista tietoa yrityksen toiminnasta. Samalla se tarjoaa keinoja toiminnan parantamiseksi. Sittemmin toimintoperusteisen kustannuslaskennan rinnalla on alettu puhua toimintojohtamisesta (Activity-Based Management, ABM). Tällöin on edetty erityisesti prosessien analysoinnin ja kehittämisen suunnassa eteenpäin tukeutuen juuri toimintoperusteiseen kustannuslaskentaan. (Neilimo & Uusi-Rauva, 2000, 144.)

Toimintoperusteisessa kustannuslaskennassa tuotteiden ja kustannusten välille pyritään löytämään looginen yhteys. Mitä tuote todella maksaa ja miten kustannukset tuotteelle tulisi kohdistaa? Tarkastelemalla asiaa resurssien tarpeen ja käytön näkökulmasta kustannuksia voidaan lähestyä kenties aiempaa tarkemmin. Juuri yrityksen toiminnoilla on tässä keskeinen rooli. (Neilimo & Uusi-Rauva, 2000, 144.)

Perinteisessä kustannuslaskennassa keskeinen huomion kohde on tuote, toimintoperusteisessa kustannuslaskennassa taas toiminnot. Tuotteiden valmistamiseen yrityksessä tarvitaan eri toimintoja (tuotekehitys, osto, valmistus, myynti jne.) ja niissä aikaansaatuja suoritteita. Toiminnot edellyttävät resursseja (ihmisiä, materiaaleja, laitteita, toimitiloja jne.) ja resurssit aiheuttavat kustannuksia (aine-, palkka-, pääoma- ym. kustannuksia). (Neilimo & Uusi-Rauva, 2005, 145.)

Toimintoperusteisessa laskennassa kustannukset kohdistetaan aluksi resursseille ja niiltä edelleen toiminnoille sen mukaan, miten ne käyttävät resursseja. Toimintojen kustannukset kohdistetaan puolestaan tuotteille tai muille laskenta-kohteille niiden kuluttamien toiminnoissa aikaansaatuisten suoritteiden suhteessa. (Neilimo & Uusi-Rauva, 2005, 145.)

Toimintoperusteinen laskenta pyrkii kehittämään tulosraporttien informaatiosisältöä ja osoittamaan tarpeettomia tai epätaloudellisia toimintoja, tarpeettomia kustannuksia sekä huonosti kannattavia tuotteita ja asiakkaita. Siksi se auttaa myös parantamaan yrityksen kannattavuutta ja kilpailukykyä. (Neilimo & Uusi-Rauva, 2005, 145.)

3.5.3 Standardikustannuslaskenta

Standardit voivat olla yhdenlaisia budjetin rakennuspalikoita: budjetin määrätavoitteet on mahdollista ilmaista rahassa standardien avulla. Myös tarjoushinnoittelu, joka on tärkeä osa ennakkolaskentaa, nojaa yleensä erilaisiin standardiarvoihin. Standardeihin perustuvat kustannuslaskelmat ovat tavoitelaskelmia, jotka määrittelevät tietyn toistuvan toimenpiteen, kuten tietyn tuotteen aikaansäämisen, tavoitekustannustason. (Neilimo & Uusi-Rauva, 2005, 171–172.)

Standardikustannukset on tapana kohdistaa tuotteelle valmistuskustannuksina - raaka-aineina, välittöminä työkustannuksina sekä erilaisina yleiskustannuslisinä. Periaatteessa standardeja voidaan laatia mille tahansa toistuvaisluonteiselle toiminnalle, mutta useimmiten niitä käytetään varsinaisen tuotannon tehokkuuden valvonnassa. (Neilimo & Uusi-Rauva, 2005, 172.)

Todellisten toteutuneiden kustannusten ja standardikustannusten välistä eroa nimitetään poikkeamaksi. Vertaamalla säännöllisesti toteutuneita tuloksia standardikustannuksiin voidaan päätellä, onko toiminta hallinnassa. Jos toteutuneet kustannukset ylittävät standardikustannukset, poikkeama on epäsuotuisa ja kuvastaa tarvetta johdon toimenpiteisiin.

Poikkeama on suotuisa, jos toteutuneet kustannukset ovat standardeja pienemmät. Silloin kustannukset ovat hallinnassa. (Neilimo & Uusi-Rauva, 2005, 172.)

4 KATETUOTTOLASKENTA

4.1 Katetuottoajattelun lähtökohdat

Laskentatoimen yhtenä olennaisena tehtävänä on selvittää toiminnan tulos. Tuloksen muodostumiseen vaikuttavia tekijöitä voidaan lyhyen ajanjakson päätöstilanteessa tarkastella ns. analyttisellä tuloslaskennalla. Yksi keskeisiä ajatusrakennelmia on tällöin katetuottoajattelu ja siihen liittyvät kannattavuuskuviot. Asioita voidaan tarkastella koko yrityksen, sen jonkin osan tai tuotteen tasolla. Katetuottoanalyysi nojaa siihen, että kustannukset jaetaan muuttuviin ja kiinteisiin. Vaikka katetuottoanalyysi pelkistää reaalielämän tilanteita, sen käyttö ajattelutapana on hyödyllinen. (Neilimo & Uusi-Rauva, 2005, 67.)

Katetuottoajattelun lähtökohtana on se, että kustannukset reagoivat eri tavoin toiminnan volyymissa tapahtuviin muutoksiin. Toiminnan volyyymia voidaan mitata esimerkiksi suoritteiden myynti- tai valmistusmäärällä. Voidaan erottaa toisistaan sellaiset kustannukset, joiden määrä riippuu toiminnan volyyymista, ja sellaiset kustannukset, joiden suuruuteen toiminnan volyyymin vaihtelulla ei ole vaikutusta. (Kasanen, Koskela, Leppiniemi, Puttonen & Virtanen, 1996, 193.)

Muuttuvien kustannusten määrän oletetaan volyyymin muuttuessa muuttuvan lineaarisesti eli tasasuhteisesti. Kiinteät kustannukset ovat vakio tarkastelukauden ajan. Myös myyntituotot muuttuvat tasasuhteisesti volyyymiin nähden. Edellytyksenä on tällöin lyhyen aikavälin suunnittelujänne, enimmillään yksi vuosi. Kun katetuottoajattelua hyödynnetään todellisessa tilanteessa, mainittujen oletamusten paikkansapitävyyttä on arvioitava kriittisesti ja tarvittaessa ideaalia laskentatilannetta on korjattava vastaamaan paremmin todellista. (Neilimo & Uusi-Rauva, 2005, 68.)

Katetuottolaskennan avulla yritys voi seurata kannattavuuttaan ja miettiä keinoja kannattavuutensa parantamiseksi. Katetuottolaskennassa oletetaan, että muuttuvat kustannukset pysyvät samoina yksikköä kohti, vaikka myynnin määrä muuttuisikin kuukaudesta toiseen. Myös kiinteiden kustannusten yhteismäärä

oletetaan samaksi, vaikka toiminta-aste vaihtelisi eri kuukausina. (Mäkinen, Stenbacka & Söderström, 2004, 41.)

4.2 Katetuotto ja tulos

Kun laaditaan tulosbudjetti tai tulosraportti, saadaan selville koko yrityksen kannattavuus. Jos halutaan arvioida myös yrityksen eri osien kannattavuutta, voidaan tehdä nk. katetuottolaskelmia. Tällöin yrityksen tuotot jaetaan osastoittain tai tavararyhmittäin. (Andersson, Ekström & Gabrielsson, 2001, 62.)

Kannattavuutta tarkasteltaessa laaditaan usein katetuottolaskelma, josta näkyvät yrityksen katetuotto ja tulos. Katetuotto saadaan, kun myyntituotoista vähennetään muuttuvat kustannukset. Tulos saadaan, kun katetuotosta vähennetään kiinteät kustannukset. (Mäkinen jne. 2004, 42.) Kiinteinä kustannuksina pidetään tällöin tavanomaisten toiminta-asteesta riippumattomien kustannusten ohella myös poistoja, korkoja ja veroja (Neilimo & Uusi-Rauva, 2005, 67).

Myyntituotot

- Muuttuvat kustannukset

= Katetuotto

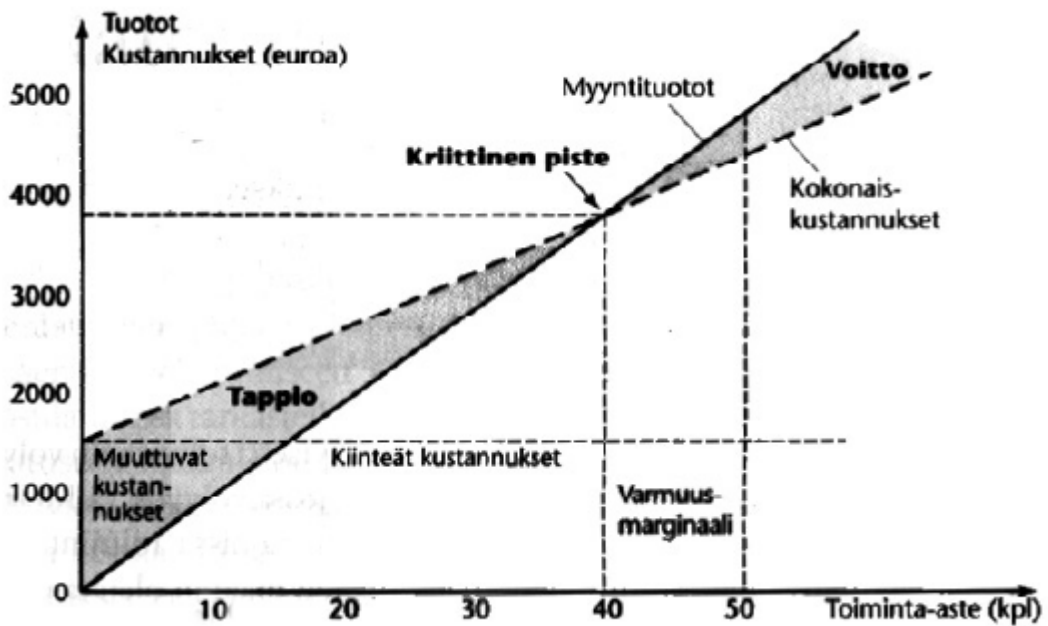
- Kiinteät kustannukset

= Tulos (voitto tai tappio)

Katetuotolla yritys kattaa kiinteitä kustannuksia. Jos katetuotto on suurempi kuin kiinteät kustannukset, yritykselle syntyy voittoa. Päinvastaisessa tapauksessa syntyy tappiota. Yrityksen pitäisi näin ollen saada katetuottoa kiinteiden kustannusten ja voittotavoitteen verran. (Mäkinen jne., 2004, 42.)

Jokainen tuote antaa myyntituoton mutta vaatii omat hankinta- ja valmistuskustannukset eli muuttuvat kustannukset. Kun tuotosta vähennetään muuttuvat kustannukset, jäljelle jää katetuotto, jolla katetaan kiinteät kustannukset. (Neilimo & Uusi-Rauva, 2005, 68.)

Katetuottolaskennan pohjalta voidaan piirtää kannattavuuskuvio. (Kuva 10.) Kokonaiskustannusten kuvioon lisätään vielä origosta lähtevä myyntituotosuora. Toiminta-aste akselin mittayksikkö on suoritemäärä. Suoritemäärän asemasta tuotannon volyymin mittana voidaan käyttää myös myynnin määrää. Kannattavuuskuvion keskeisiä käsitteitä ovat katetuottoprosentti, kriittinen piste sekä varmuusmarginaali. (Neilimo & Uusi-Rauva, 2005, 68–69.)

Kuva 10. Kannattavuuskuvio (Neilimo & Uusi-Rauva, 2005, 69.)

4.3 Katetuottoprosentti

Katetuottoprosentti ilmaisee sen, montako prosenttia katetuotto on myyntihinnasta tai myyntituotoista (Neilimo & Uusi-Rauva, 2005, 69). Se lasketaan seuraavasti: $100 \times \text{katetuotto} / \text{myyntituotot}$. Katetuottoprosentti voidaan laskea myös tuotekohtaisesti. Tuotteen katetuotto-% = $100 \times \text{katetuotto} / \text{myyntihinta}$. (Mäkinen jne., 2004, 43.)

Jos yritys myy useampia tuotteita, joiden katetuottoprosentit vaihtelevat, katetuottoprosentti on pienempi kuin parhaan tuotteen katetuottoprosentti ja suurempi kuin huonoimman tuotteen katetuottoprosentti. Eri tavaroiden katetuottois-

sa on huomattaviakin eroja. Elintarvikkeiden katetuotto prosentit ovat yleensä pienempiä kuin esimerkiksi vaikkapa merkkivaatteiden, silmälasien ja kosmetiikan. Mitä pienempi on tuotteesta saatava katetuotto, sitä enemmän yrityksen on myytävä katetuoton saamiseksi. (Mäkinen jne., 2004, 44.)

4.4 Kriittinen piste

Katetuoton ohella katetuottoanalyysin tärkeä tunnusluku on kriittinen piste (KRP). Sillä tarkoitetaan myyntimäärää, jonka mukaisilla myyntituotoilla saadaan kaikki kustannukset katetuiksi, mutta voittoa ei vielä synny. Kriittisessä pisteessä kokonaistuotot ovat yhtä suuret kuin kokonaiskustannukset. (Kasanen jne., 1996, 197.) Kriittisen pisteen oikealla puolella syntyy voittoa, vasemmalla tappiota (Neilimo & Uusi-Rauva, 2005, 69).

Kriittisessä pisteessä jonkin yrityksen katetuottolaskelma voisi olla seuraava:

Myyntituotot	100 000
Muuttuvat kustannukset	<u>-60 000</u>
Katetuotto	40 000
Kiinteät kustannukset	<u>- 40 000</u>
Tulos	0

(Mäkinen jne., 2004, 44.)

$$\text{Kriittinen piste (€)} = \frac{100 \times \text{Kiinteät kustannukset}}{\text{Katetuotto prosentti}}$$

Jos myynnissä on yhtä tuotetta, kriittinen piste voidaan ilmoittaa yksikköinä, esimerkiksi kappaleina, litroina, metreinä tms. myytävän tuotteen mukaan. Kun selvitetään yrityksen kiinteät kustannukset ja lasketaan yhden yksikön katetuotto, saadaan kriittisen pisteen myyntimäärä seuraavasti:

$$\text{Kriittinen piste (kpl)} = \frac{\text{Kiinteät kustannukset}}{\text{Katetuotto yksiköltä}}$$

(Mäkinen jne., 2004, 45.)

4.5 Varmuusmarginaali

Varmuusmarginaali kertoo, paljonko yrityksen nykyinen toiminta saa muuttua (euroa tai prosenttia), jotta ollaan kriittisessä pisteessä. Jos varmuusmarginaali ilmaistaan myyntituottoja käyttäen, voidaan esittää kaava:

Varmuusmarginaali = nykyinen myynti - kriittisen pisteen myynti.
(Neilimo & Uusi-Rauva, 2005, 71.)

Varmuusmarginaali voidaan ilmoittaa myös prosentteina nykyisestä tai suunnitellusta myynnistä.

Varmuusmarginaali-
prosentti = $\frac{\text{Nykyinen myynti} - \text{Kriittisen pisteen myynti}}{\text{Nykyinen myynti}} \times 100$

Varmuusmarginaali voi olla myös negatiivinen. Se kertoo, kuinka paljon myynnin on noustava ennekuin päästään kriittiseen pisteeseen. (Mäkinen jne., 2004, 46.)

5 CASE: YLLÄPITOKUSTANNUSTEN KULURAKENNE

5.1 Tutkimuksen suorittaminen

Liiketaloustieteellisessä tutkimuksessa ei nykyisin vallitse tuotettavan tiedon luonnetta koskevaa yksimielisyyttä. Tutkimuksessa käytetään sekä kvantitatiivisia että laadullisia menetelmiä. (Koskinen, Alasuutari & Peltonen, 2005, 15.) Laadullisella eli kvalitatiivisella tutkimuksella tarkoitetaan kokonaista joukkoa erilaisia tulkinnallisia, luonnollisissa olosuhteissa toteutettavia tutkimuskäytäntöjä. Kvalitatiivista tutkimusta on vaikea määritellä selvästi, koska sillä ei ole teoriaa, joka olisi vain sen omaa. Kvalitatiivisella tutkimuksella ei myöskään ole täysin omia metodeja. (Metsämuuronen, 2008, 9.)

Tämä tutkimus on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Laadullisen tutkimusotteen pääasiallisena tarkoituksena on yleensä lisätä ymmärrystä yritysten toiminnasta erittelemällä laadullista aineistoa, ei niinkään selittää ja kontrolloida yritysten toimintaa (Koskinen ym. 2005, 16). Lähtökohtana kvalitatiivisessa tutkimuksessa on todellisen elämän kuvaaminen. Tutkimuksessa pyritään tutki- maan kohdetta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Laadullisen tutkimuksen lähtökohtana ei ole teorian tai hypoteesien testaaminen vaan aineiston monita- hoinen ja yksityiskohtainen tarkastelu sekä aineiston ja sen analyysin kuvaus. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara, 2004, 152–155.)

Laadullisen tutkimuksen yleisimmät aineistonkeruumenetelmät ovat haastattelu, kysely, havainnointi ja erilaisiin dokumentteihin perustuva tieto. Niitä voidaan käyttää joko vaihtoehtoisina, rinnakkain tai eri tavoin yhdisteltynä tutkittavan ongelman ja myös tutkimusresurssien mukaan. (Tuomi & Sarajärvi, 2002, 73.) Tutkimuksessani käytän aineistonkeruumenetelminä sekä havainnointia, että dokumentteihin perustuvaa tietoa, koska aineistonani on yrityksen eri toimipis- teiden kirjanpidon ja tilinpäätöksen aineisto. Nämä ovat dokumentteihin perus- tuvaa tietoa ja näiden avulla havainnoin mahdollisia eroavaisuuksia toimipistei- den ja alueiden välillä.

Kvalitatiivinen analyysi vaatii tilastollisesta tutkimuksesta poikkeavaa absoluuttisuutta. Kaikki luotettavina pidetyt ja selvitettävään kuvioon tai mysteeriin kuuluviksi katsotut seikat tulee kyetä selvittämään siten, että se eivät ole ristiriidassa esitetyn tulkinnan kanssa. (Alasuutari, 1995, 29.)

Tapaus- eli casetutkimus on yleisimpiä liiketaloustieteellisen tutkimuksen laadullisia menetelmiä. Tapaustutkimus tarkoittaa tutkimusta, jossa tutkitaan yksi tai enintään muutama tietyllä tarkoituksella valittu tapaus. Tapaus on yleensä yritys tai yrityksen osa - osasto, tulosyksikkö, esikunta. Tapaus voi olla myös toiminnallinen, kuten prosessi tai jokin yrityksen rakenteellinen ominaisuus. (Koskinen ym. 2005, 155.) Tutkimukseni tapaus on yrityksen osa eli eri toimipisteet ja alueet ja niiden ylläpitokustannukset.

Tapaustutkimuksen tulkinnan voi rakentaa monella tavalla. Tutkimus voi lähteä teoreettisista väitteistä. Toinen tutkimusmalli perustuu aineiston laadulliseen tulkintaan. Laadulliseksi tulkinnaksi riittää usein myös huolellinen tapauskuvaus. Sen tulisi kattaa tapaus (tai tapaukset) mahdollisimman hyvin. (Koskinen ym. 2005, 166.)

Tapaustutkimus tähtää yleensä suhteellisen yksityiskohtaiseen tietoon tapauksista. Esimerkiksi yrityksestä kerätään tietoa eri funktioista, prosesseista, johtamisesta, markkinoinnista ja historiasta. Tapauksia on yleensä korkeintaan muutama, joten yleistäminen on aina ongelma. Ajattelu takaa viime kädessä, että selitys pätee paikallisesti tutkitussa aineistossa. Se ei takaa, että tulokset pätevät aineiston ulkopuolisissa tapauksissa. Yleistettävyysongelmat ovat suurimmat yksittäisen tapauksen tutkimuksessa. (Koskinen ym. 2005, 167.)

5.2 Toimipisteiden yhteenveto ja vertailu

Tutkimuksen kohteena olevalla yrityksellä on tällä hetkellä yksitoista toimipistettä ympäri Suomea. Näistä toimipisteistä yksi on avattu vasta tämän syksyn aikana, joten se on rajattu pois tutkimuksesta. Lisäksi yrityksellä on kuusi toimipistettä, jotka toimivat franchising- periaatteella, joten nämäkään toimipisteet

eivät tutkimukseeni sisälly. Liiketoiminnan muissa kuluissa on yhteenvetona kaikki se tieto mitä tutkimuksessani tarvitaan. Yrityksen kanssa on sovittu, että ylläpitokustannuksista tässä tutkimuksessa keskitytään vuokriin, jätehuoltoon, muihin toimitilakuluihin, siivous- ja puhtaanapitoon sekä toimistotarvikkeisiin.

5.2.1 Toimipisteiden liiketoiminnan muut kulut

Liiketoiminnan muut kulut	
7000 Henkilökunnan koulutus	-32,79
7050 Työterveyshuolto	-1.128,02
7230 Toimitilavuokrat	-121.055,35
7360 Siivous ja puhtaanapito	-734,74
7390 Sähkö ja kaasu	-2.443,27
7400 Jätehuolto	-2.376,45
7470 Muut toimitilakulut	-859,82
7530 Ajoneuvojen polttoaine	-163,77
7540 Ajoneuvojen huolto ja korjaus	-430,31
7560 Ajoneuvojen julkiset maksut	-152,31
7660 Atk-ohjelmistot, päivitykset j	-1.466,73
7670 Atk-laitehuollot, korjaukset j	-77,07
7730 Kone- ja kalustohuolto ja korj	-147,50
7750 Koneiden ja kaluston pienhanki	-995,98
7990 Muut edustuskulut	-123,60
8190 Asiakasviihde	-494,18
8450 Kirjat	-23,88
8460 Lehdet	-37,83
8500 Puhelinkulut	-150,03
8510 Matkapuhelinkulut	-766,53
8530 Datasiihtokulut	-1.037,62
8540 Posti- ja lähettikulut	-430,91
8560 Rahaliikenteen kulut	-689,68
8620 Toimistotarvikkeet	-22,95
8650 Kokous- ja neuvottelukulut	-15,38
8880 Kohdistamattomat kirjaukset	-29,90
* Yhteensä	-135.886,60

Kuva 11. Vantaan toimipisteen kuluja

Kuten kuvastaa 11. huomaamme Vantaan toimipisteessä huomattavan suuri kuluerä on toimitilan vuokrat, jonka jälkeen suuren kuluerän aiheuttaa myös jätehuolto. Vuokrat ja jätehuolto ovat kiinteitä kustannuksia eli ne ovat vakio. Toimistotarvikkeiden määrä ei Vantaan toimipisteessä ole kovinkaan suuri. Siivous

ja puhtaanapitokulut, sekä muut toimitilakulut eivät myöskään aiheuta toimipisteelle merkittävää kulueroa.

Liiketoiminnan muut kulut	
7000 Henkilökunnan koulutus	-35,00
7050 Työterveyshuolto	-350,50
7230 Toimitilavuokrat	-67.747,76
7360 Siivous ja puhtaanapito	-809,66
7370 Lämmitys	-1.005,40
7380 Vesi ja jätevesi	-443,67
7390 Sähkö ja kaasu	-5.102,31
7400 Jätehuolto	-2.113,03
7450 Muut toimitilojen hoitokulut	-16,53
7460 Vartiointi- ja turvallisuuskul	-233,32
7470 Muut toimitilakulut	-828,89
7670 Atk-laitehuollot, korjaukset j	-106,86
7720 Kone- ja kalustovuokrat	-1.125,57
7730 Kone- ja kalustohuolto ja korj	-448,63
7750 Koneiden ja kaluston pienhanki	-804,13
7800 Matkaliput	-36,20
7860 Muut matkakulut	-350,00
8180 Asiakaslehdet	-17,00
8190 Asiakasviihde	-706,93
8440 Viranomaismaksut	-185,00
8450 Kirjat	-23,88
8460 Lehdet	-37,83
8500 Puhelinkulut	-182,86
8510 Matkapuhelinkulut	-566,95
8530 Datasiihtokulut	-813,81
8540 Posti- ja lähettikulut	-161,81
8560 Rahaliikenteen kulut	-494,66
8880 Kohdistamattomat kirjaukset	-65,80
* Yhteensä	-84.813,99

Kuva 12. Turun toimipisteen muut kulut

Kuvassa 12. on esitettyä Turun toimipisteen muut kulut. Turussa kiinteät kustannukset eli vuokrat ja jätehuolto ovat myös merkittävä kuluero. Muuttuvista kustannuksista on mielenkiintoista huomata se, että Turun toimipisteellä ei ole laisinkaan toimistotarvike-kuluja laisinkaan.

Liiketoiminnan muut kulut	
7230 Toimitilavuokrat	-30.299,20
7250 Varastovuokrat	-766,08
7360 Siivous ja puhtaanapito	-245,56
7390 Sähkö ja kaasut	-942,50
7470 Muut toimitilakulut	-2.425,36
7700 Muut atk-laite- ja -ohjelmisto	-146,59
7720 Kone- ja kalustovuokrat	-1.326,13
7730 Kone- ja kalustohuolto ja korj	-104,00
7750 Koneiden ja kaluston pienhanki	-129,98
8010 Luottokorttiprovisiot	-13,19
8190 Asiakasviihde	-446,59
8450 Kirjat	-23,88
8460 Lehdet	-18,91
8500 Puhelinkulut	-122,86
8510 Matkapuhelinkulut	-232,92
8530 Datasiirtokulut	-644,90
8540 Posti- ja lähettikulut	-11,31
8560 Rahaliikenteen kulut	-304,33
8620 Toimistotarvikkeet	-417,34
8880 Kohdistamattomat kirjaukset	-20,55
* Yhteensä	-38.642,18
LIIKEVOITTO (-TAPPIO)	-27.901,27

Kuva 13. Espoon Sellon toimipisteen muut kulut

Sellon toimipisteen muissa kuluissa (kuva 13.) toimitilavuokrat ovat edelleen suurin kerä. Mielenkiintoista on huomata, että tällä toimipisteellä ei ole jätehuolto- kuluja laisinkaan. Tämä selittyy sillä, että Sellon toimipiste toimii kauppakeskuksessa ja näin ollen sille ei erillisiä jätehuolto- kuluja muodostu.

Liiketoiminnan muut kulut	
7230 Toimitilavuokrat	-106.163,73
7340 Käyttö ja huolto	-963,04
7360 Siivous ja puhtaanapito	-302,15
7390 Sähkö ja kaasu	-3.316,67
7460 Vartiointi- ja turvallisuuskul	-234,10
7660 Atk-ohjelmistot, päivitykset j	-990,00
7720 Kone- ja kalustovuokrat	-606,12
7750 Koneiden ja kaluston pienhanki	-1.695,29
7990 Muut edustuskulut	-137,00
8190 Asiakasviihde	-494,18
8450 Kirjat	-23,88
8460 Lehdet	-37,83
8500 Puhelinkulut	-150,03
8510 Matkapuhelinkulut	-266,98
8530 Datasiirtokulut	-599,98
8560 Rahaliikenteen kulut	-315,00
8620 Toimistotarvikkeet	-39,95
* Yhteensä	-116.335,93

Kuva 14. Vantaan Flamingon toimipisteen muut kulut

Kuvassa 14. on esitetty Flamingon toimipisteen liiketoiminnan muut kulut. Myöskään Flamingolla ei ole jätehuoltoon liittyviä kuluja laisinkaan. Siivous ja puhtaanapito- kulut ovat hyvin hallinnassa samoin kuin toimistotarvike- kulut. Vuokrakulut ovat tälläkin toimipisteellä suurin kuluerä.

Liiketoiminnan muut kulut	
7000 Henkilökunnan koulutus	-49,00
7050 Työterveyshuolto	-3.604,50
7230 Toimitilavuokrat	-164.700,00
7270 Autotalli- ja autopaikkavuokra	90,00
7360 Siivous ja puhtaanapito	-433,13
7380 Vesi ja jätevesi	-420,33
7390 Sähkö ja kaasut	-9.931,94
7460 Vartiointi- ja turvallisuuskulut	-2.113,00
7470 Muut toimitilakulut	-20,82
7500 Ajoneuvoleasing	-3.613,95
7530 Ajoneuvojen polttoaine	-4,04
7540 Ajoneuvojen huolto ja korjaus	-24,48
7660 Atk-ohjelmistot, päivitykset j	-990,00
7720 Kone- ja kalustovuokrat	-1.180,13
7730 Kone- ja kalustuhuolto ja korj	-99,77
7750 Koneiden ja kaluston pienhanki	-937,07
7870 Kilometrikorvaukset	-237,60
7990 Muut edustuskulut	-105,30
8190 Asiakasviihde	-381,33
8450 Kirjat	-47,77
8460 Lehdet	-37,83
8500 Puhelinkulut	-150,03
8510 Matkapuhelinkulut	-852,11
8530 Datasiirtokulut	-690,56
8540 Posti- ja lähettikulut	-266,51
8560 Rahaliikenteen kulut	-1.240,84
8620 Toimistotarvikkeet	-331,94
8880 Kohdistamattomat kirjaukset	-4,70
* Yhteensä	-192.378,68

Kuva 15. Tampereen toimipisteen muut kulut

Myös Tampereen toimipisteellä vuokratkulut muodostavat suurimman kuluerän. Jätehuoltoa ei tälläkään toimipisteellä ole. Muut toimitilakulut ovat kohtuullisen pienet kuin myös siivous ja puhtaanapito- kulut. Toimistotarvikkeet eivät myöskään aiheuta suurta kuluerää Tampereen toimipisteen tuloslaskelmassa.

Liiketoiminnan muut kulut	
7050 Työterveyshuolto	-322,50
7230 Toimitilavuokrat	-116.199,45
7360 Siivous ja puhtaanapito	-854,07
7390 Sähkö ja kaasut	-8.354,09
7400 Jätehuolto	-2.072,45
7460 Vartiointi- ja turvallisuuskul	-1.604,12
7530 Ajoneuvojen polttoaine	-58,05
7660 Atk-ohjelmistot, päivitykset j	-765,00
7720 Kone- ja kalustovuokrat	-145,35
7750 Koneiden ja kaluston pienhanki	-1.421,70
7870 Kilometrikorvaukset	-1.812,78
8070 Ilmoitusmainonta	-690,00
8190 Asiakasviihde	-605,63
8440 Viranomaismaksut	-160,00
8450 Kirjat	-23,88
8460 Lehdet	-37,83
8500 Puhelinkulut	-267,01
8510 Matkapuhelinkulut	-838,44
8530 Datasiirtokulut	-710,00
8540 Posti- ja lähettikulut	-165,52
8560 Rahaliikenteen kulut	-602,99
8620 Toimistotarvikkeet	-64,42
8880 Kohdistamattomat kirjaukset	-20,45
* Yhteensä	-137.795,73

Kuva 16. Kouvolan toimipisteen muut kulut

Kouvolan toimipiste jatkaa samoilla linjoilla edellisten toimipisteiden kanssa ja tälläkin toimipisteellä suurimman kuluerän aiheuttaa toimitilavuokra. Jätehuoltokulut ovat kolmanneksi suurin kuluerä heti sähkön ja kaasun jälkeen. Kouvolan toimipisteellä on siivous- ja puhtaanapito- kulut kohtuullisen suuret.

Liiketoiminnan muut kulut

7000 Henkilökunnan koulutus	-133,54
7010 Sisäiset palaverit ja henkilök	-232,12
7050 Työterveyshuolto	-2.807,58
7230 Toimitilavuokrat	-146.049,66
7340 Käyttö ja huolto	-181,00
7360 Siivous ja puhtaanapito	-1.271,87
7460 Vartiointi- ja turvallisuuskul	-1.599,60
7660 Atk-ohjelmistot, päivitykset j	-765,00
7690 Atk-laitteiden pienhankinnat	-16,23
7720 Kone- ja kalustovuokrat	-310,32
7730 Kone- ja kalustohuolto ja korj	-181,00
7750 Koneiden ja kaluston pienhanki	-1.189,59
7800 Matkaliput	-211,35
7810 Taksikulut	-63,15
7820 Hotelli- ym. majoitus	-220,00
7870 Kilometrikorvaukset	-41,91
7880 Päivärahat	-80,00
8070 Ilmoitusmainonta	-252,00
8190 Asiakasviihde	-943,79
8440 Viranomaismaksut	-405,00
8450 Kirjat	-23,88
8460 Lehdet	-37,83
8500 Puhelinkulut	-178,39
8510 Matkapuhelinkulut	-627,57
8530 Datsiirtokulut	-904,37
8540 Posti- ja lähettikulut	-601,47
8560 Rahaliikenteen kulut	-1.075,79
8620 Toimistotarvikkeet	-281,94
8650 Kokous- ja neuvottelukulut	-33,28
8880 Kohdistamattomat kirjaukset	-236,67
* Yhteensä	-160.955,90

Kuva 17. Oulun toimipisteen muut kulut

Oulun toimipisteen kohdalla huomio kiinnittyy siivous ja puhtaanapito- kuluihin, jotka ovat kolmanneksi suurin kuluerä kyseisellä toimipisteellä. Myöskään Oulun toimipisteellä ei ole jätehuolto- kuluja lainkaan. Toimistotarvike- kulut ovat myös kohtuullisella tasolla.

Liiketoiminnan muut kulut	
7000 Henkilökunnan koulutus	-36,88
7050 Työterveyshuolto	-88,62
7230 Toimitilavuokrat	-145.372,05
7360 Siivous ja puhtaanapito	-754,66
7390 Sähkö ja kaasu	-8.137,82
7660 Atk-ohjelmistot, päivitykset j	-765,00
7720 Kone- ja kalustovuokrat	-2.798,83
7750 Koneiden ja kaluston pienhanki	-1.126,78
8190 Asiakasviihde	-605,63
8440 Viranomaismaksut	-300,00
8450 Kirjat	-23,88
8460 Lehdet	-37,83
8500 Puhelinkulut	-88,96
8510 Matkapuhelinkulut	-530,70
8530 Datsiirtokulut	-715,39
8540 Posti- ja lähettikulut	-261,20
8560 Rahaliikenteen kulut	-689,68
8620 Toimistotarvikkeet	-212,28
8780 Sakot, pysäköintivirhemaksut j	-120,00
* Yhteensä	-162.666,19

Kuva 18. Lahden toimipisteen muut kulut

Lahden toimipisteen kulujen jakautuminen jatkaa pitkälti samalla linjalla kuin edellä esitettyjen toimipisteiden. Toimitilavuokra jatkaa suurimpana kulueränä, jätehuolto- kuluja ei Lahdella ole laisinkaan. Siivous ja puhtaanapito-, sekä toimistotarvike- kulut ovat Lahden toimipisteellä hyvin hallinnassa.

Liiketoiminnan muut kulut	
7050 Työterveyshuolto	-397,00
7230 Toimitilavuokrat	-125.375,00
7360 Siivous ja puhtaanapito	-1.018,00
7390 Sähkö ja kaasu	-9.094,52
7460 Vartiointi- ja turvallisuuskul	-368,61
7660 Atk-ohjelmistot, päivitykset j	-880,00
7720 Kone- ja kalustovuokrat	-33.450,71
7730 Kone- ja kalustohuolto ja korj	-177,42
7750 Koneiden ja kaluston pienhanki	-694,12
7820 Hotelli- ym. majoitus	-363,82
7990 Muut edustuskulut	-91,00
8050 Mainostoimistopalvelut	-1.371,25
8070 Ilmoitusmainonta	-2.595,62
8190 Asiakasviihde	-381,33
8440 Viranomaismaksut	-365,50
8450 Kirjat	-23,88
8460 Lehdet	-37,83
8500 Puhelinkulut	-267,01
8510 Matkapuhelinkulut	-585,17
8530 Datasiirtokulut	-710,58
8540 Posti- ja lähettikulut	-349,72
8560 Rahaliikenteen kulut	-693,01
8610 Maksetut vahingonkorvaukset	-102,40
8620 Toimistotarvikkeet	-251,80
8880 Kohdistamattomat kirjaukset	-25,00
* Yhteensä	-179.670,30

Kuva 19. Kaarinan toimipisteen muut kulut

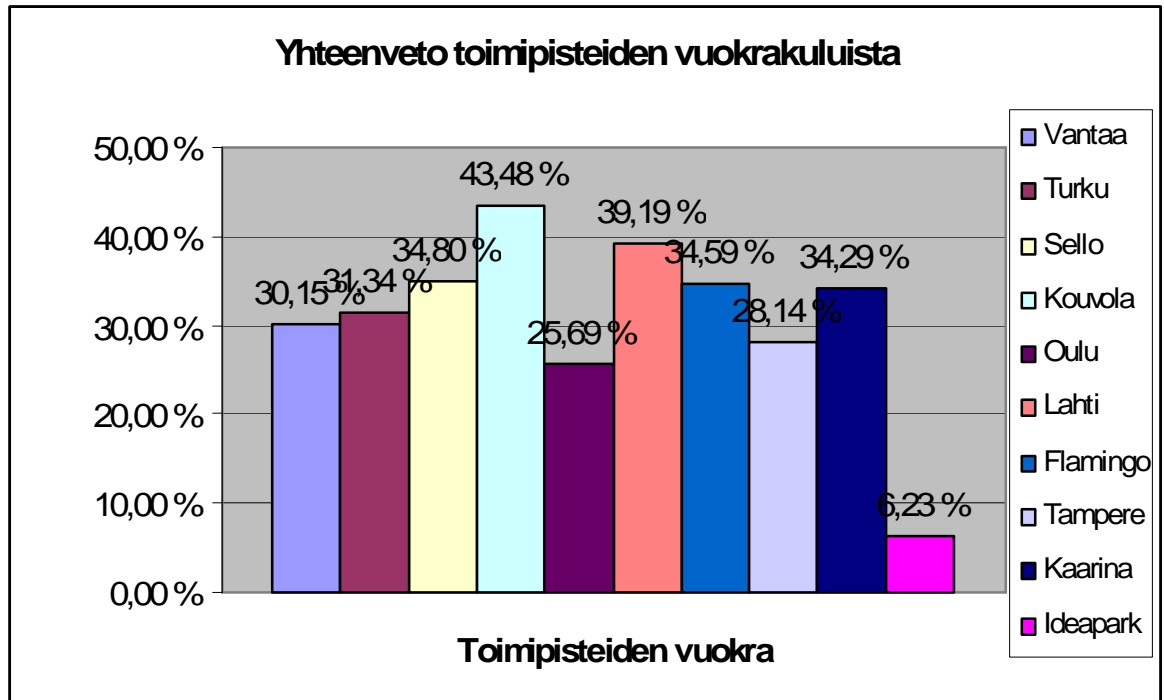
Kaarina toimipisteellä siivous ja puhtaanapito- kulut ovat suhteellisen suuret ja näin ollen muodostavat kuudenneksi suurimman kuluerän tässä toimipisteessä. Myöskään Kaarinan toimipisteellä ei jätehuolto- kuluja ole laisinkaan ja toimisto- tarvike- kulut ovat suhteellisen pienet.

Liiketoiminnan muut kulut	
7050 Työterveyshuolto	-373,00
7230 Toimitilavuokrat	-6.000,00
7390 Sähkö ja kaasu	-2.324,14
7400 Jätehuolto	-537,51
7460 Vartiointi- ja turvallisuuskul	-242,03
7660 Atk-ohjelmistot, päivitykset j	-220,00
7720 Kone- ja kalustovuokrat	-4.991,02
8070 Ilmoitusmainonta	-1.960,00
8120 Mainosmateriaali ja tarvikkeet	-235,45
8440 Viranomaismaksut	-258,00
8510 Matkapuhelinkulut	-52,81
8530 Datasiirtokulut	-356,00
8540 Posti- ja lähettikulut	-411,76
8560 Rahaliikenteen kulut	-152,00
8620 Toimistotarvikkeet	-215,34
8880 Kohdistamattomat kirjaukset	-3.688,02
* Yhteensä	-22.017,08

Kuva 20. Lempäälän Ideaparkin toimipisteen muut kulut

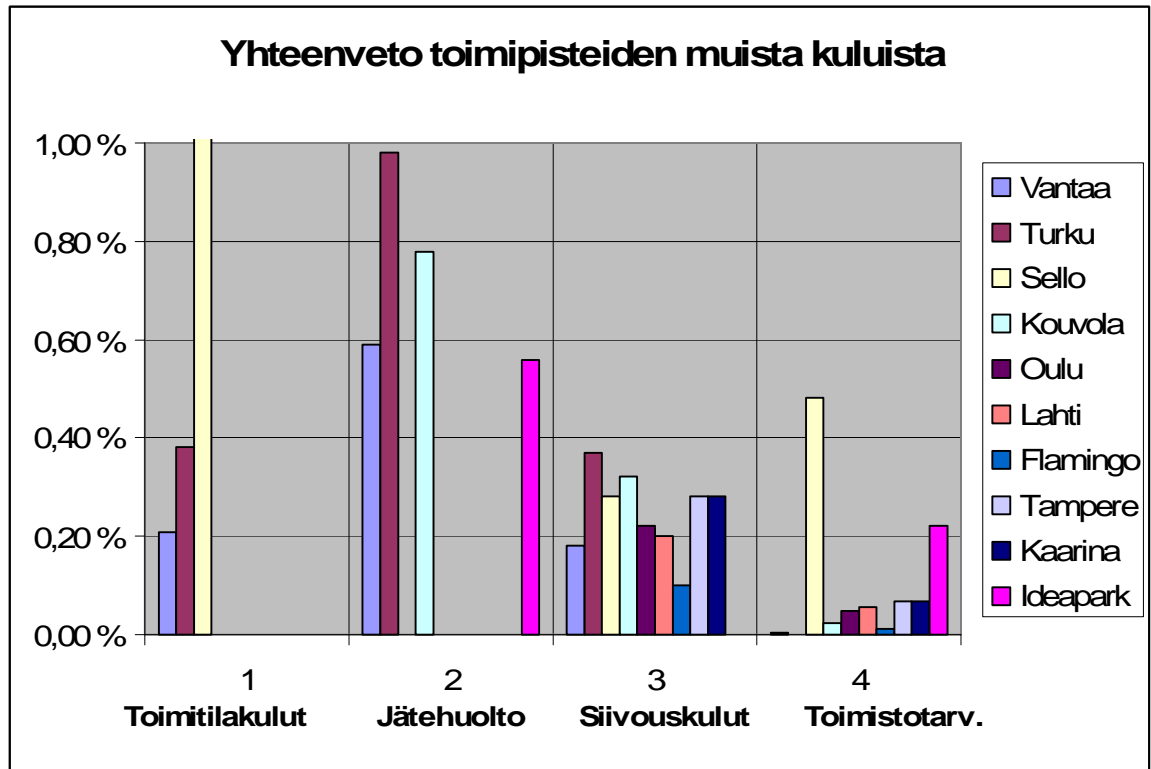
Ideaparkin toimitilavuokrat kiinnittävät huomion pienuudellaan. Tämä johtuu kuitenkin siitä, että kyseinen toimipiste on avannut ovensa vasta heinäkuussa ja aineistona on tämän vuoden kirjanpitoaineisto joten Ideaparkille ei ole kertynyt vuokria yhtä monelta kuukaudelta kuin muilla toimipisteillä. Tähän nähden on Ideaparkin toimistotarvike- kulut suhteellisen suuret kun otetaan huomioon, että kirjauksia on tehty vasta kahden kuukauden ajan.

5.2.2 Yhteenveto toimipisteiden välisistä eroavaisuuksista

Kuva 21. Toimipisteiden vuokrat

Kuvassa 21. on eriteltyä kaikkien toimipisteiden vuokrat verrattuna toimipisteiden liikevaihtoon. Suurimmat toimitilavuokrat ovat Kouvolan toimipisteellä. Kouvolan vuokrakulut ovat 43,48 % toimipisteen liikevaihdosta. Myös Lahden toimipisteen vuokrat ovat suhteellisen suuret verrattuna liikevaihtoon. Pienimmät toimitilavuokrat ovat Ideaparkin toimipisteellä, mutta nämä eivät ole täysin vertailukelpoiset muihin toimipisteisiin, sillä Ideaparkin toimipiste on ollut avoinna vasta muutaman kuukauden. Tampereen ja Oulun toimipisteellä on toimitilavuokrat alle 30 %:in verrattuna liikevaihtoon. Muilla toimipisteillä toimitilojen vuokra vaihtelee 30,15 %:ista 34,80 %:iin.

Kuva 22. Toimipisteiden muut kulut

Siivous ja puhtaanpito- kuluista suurimmat ovat ehdottomasti Turun ja Kouvolan toimipisteillä. Myös Sellon toimipisteen siivous ja puhtaanapito- kulut ovat suhteellisen korkeat verrattuna muihin toimipisteisiin. Pienimmät siivous ja puhtaanapito- kulut ovat Kaarinan, Tampereen ja Flamingon toimipisteillä

Turun ja Kouvolan pisteillä on myös jätehuolto- kulut korkeimmat, Turun toimipisteellä 0,98 %:ia liikevaihdosta ja Kouvolan toimipisteellä 0,78 %:ia liikevaihdosta. Kaikilla toimipisteillä ei ole jätehuoltoa laisinkaan ja pienimmät jätehuoltokulut on Tampereen ja Flamingon toimipisteillä.

Muissa toimitilakuluissa selkeämmin joukosta erottui Sellon toimipiste, jossa muut toimitilakulut olivat peräti 2,19 %:ia liikevaihdosta. Pienimmät muut toimitilakulut ovat Vantaan toimipisteellä 0,21 %:ia liikevaihdosta ja Turun toimipisteellä 0,38 %:ia liikevaihdosta. Muilla toimipisteillä ei näitä kuluja ollut laisinkaan.

5.3 Alueellinen yhteenveto ja vertailu

Tutkimuksessani on tarkoitus vertailla myös eri alueilla sijaitsevien toimipisteiden välisiä eroavaisuuksia. Edellisessä luvussa esitetyt kymmenen toimipistettä on tässä luvussa jaettu viiteen eri alueeseen. Jako on suoritettu seuraavalla tavalla: Vantaan, Sellon ja Flamingon toimipisteet ovat pääkaupunkiseutua. Turun ja Kaarinan toimipisteet ovat Länsi-Suomen lääniä. Ideaparkin ja Tampereen toimipisteet kuuluvat Pirkanmaahan. Oulun toimipiste edustaa Oulun lääniä ja jäljelle jääneet Lahden ja Kouvolan toimipisteet Etelä-Suomen lääniä.

5.3.1 Alueiden liiketoiminnan muut kulut

	<u>Vantaa</u>	<u>Sello</u>	<u>Flamingo</u>	<u>Pääkaupunkiseutu</u>
Toimitilavuokrat	121055,35	30299,20	106163,73	257518,28
Siivous ja puhtaanapito	734,74	245,56	302,15	1282,45
Jätehuolto	2376,45			2376,45
Muut toimitilakulut	859,82	2 425,36		3285,18
Toimistotarvike	22,95	417,34	39,95	480,84

Kuva 21. Pääkaupunkiseudun alueella toimivien toimipisteiden muut kulut

Pääkaupunkiseudulla toimivien toimipisteiden suurin menoerä on toimitilavuokrat. Tämän jälkeen suuren kuluerän aiheuttaa ehkä jopa hieman yllättäen muut toimitilakulut. Näiden kahden jälkeen seuraavana on jätehuolto- kulut, siivous ja puhtaanapito- kulut ja viimeisenä toimistotarvike- kulut.

	<u>Turku</u>	<u>Kaarina</u>	<u>Länsi-suomen lääni</u>
Toimitilavuokrat	67747,76	125375,00	193122,76
Siivous ja puhtaanapito	809,66	1018,00	1827,66
Jätehuolto	2113,03		2113,03
Muut toimitilakulut	828,89		828,89
Toimistotarvike		251,80	251,80

Kuva 22. Länsi-Suomen läänin alueella toimivien toimipisteiden muut kulut

Myös Länsi-Suomen läänin alueella toimivien toimipisteiden suurin kuluerä on

toimitilojen vuokrat. Toiseksi suurin kuluerä on jätehuolto, jonka jälkeen on vuorossa siivous ja puhtaanapito. Pienimmät kuluerät Länsi-Suomen läänin alueella on muut toimitilakulut sekä toimistotarvike- kulut.

	<u>Ideapark</u>	<u>Tampere</u>	<u>Pirkanmaa</u>
Toimitilavuokrat	6000	164700	170700
Siivous ja puhtaanapito		433,13	433,13
Jätehuolto	537,51		537,51
Muut toimitilakulut		20,82	20,82
Toimistotarvike	215,34	331,94	547,28

Kuva 23. Pirkanmaan alueella toimivien toimipisteiden muut kulut

Pirkanmaan alueella toimivien toimipisteiden suurimpana kulueränä ovat toimitilavuokrat kuten muillakin alueilla. Mielenkiintoista Pirkanmaan alueen toimipisteiden kuluissa on se, että seuraavien kuluerien välinen ero on erittäin pieni.

	<u>Oulu</u>	<u>Oulun lääni</u>
Toimitilavuokrat	146049,66	146049,66
Siivous ja puhtaanapito	1271,87	1271,87
Jätehuolto		
Muut toimitilakulut		
Toimistotarvike	281,94	281,94

Kuva 24. Oulun toimipisteen muut kulut

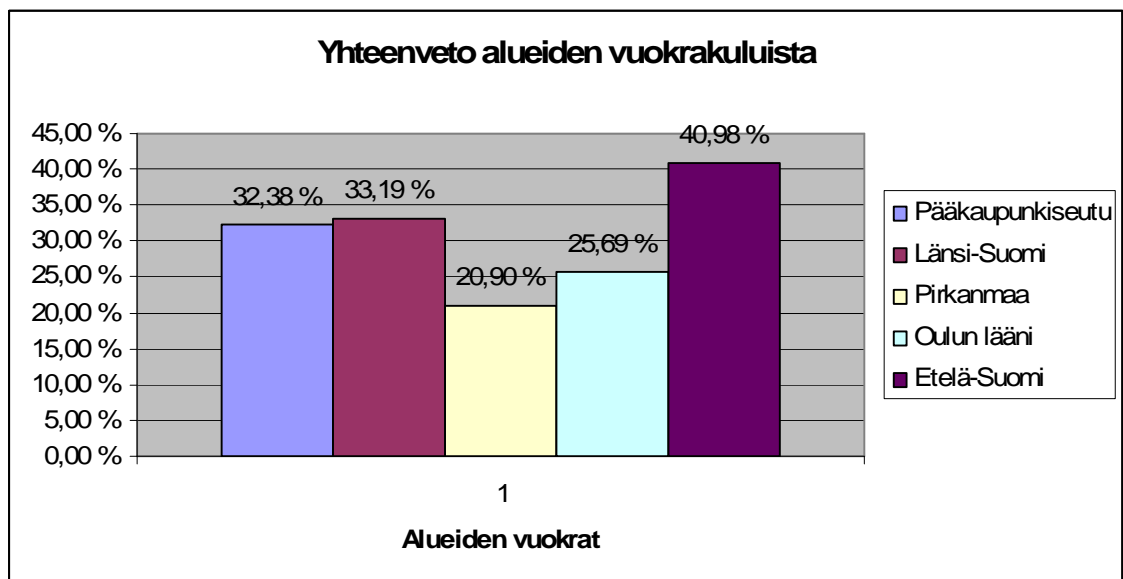
Oulun toimipistettä on vaikea verrata muihin alueisiin, koska se edustaa yksin koko Pohjois-Suomen aluetta. Oulun toimipisteellä ei kuitenkaan ole jätehuoltokuluja tai muita toimitilakuluja laisinkaan. Tosin Oulun siivous- ja puhtaanapito kulut ovat huomattavan suuret verrattuna muihin kulueriin.

	<u>Lahti</u>	<u>Kouvola</u>	<u>Etelä-Suomen lääni</u>
Toimitilavuokrat	145372,05	116199,45	261571,5
Siivous ja puhtaanapito	754,66	854,07	1608,73
Jätehuolto		2072,45	2072,45
Muut toimitilakulut			
Toimistotarvike	212,28	64,42	276,7

Kuva 25. Etelä-Suomen läänin alueella toimivien toimipisteiden muut kulut

Kuten muiden alueiden kohdalla, myös Etelä-Suomen läänissä sijaitsevilla toimipisteillä suurimman kuluerän aiheuttavat toimitilavuokrat. Seuraavaksi suurin kuluerä on jätehuolto, jonka jälkeen siivous ja puhtaanapito- kulut. Etelä-Suomen läänin alueella toimivilla toimipisteillä ei myöskään ole laisinkaan muita toimitilakuluja. Tällä alueella myös toimistotarvike- kulut ovat hyvin hallinnassa.

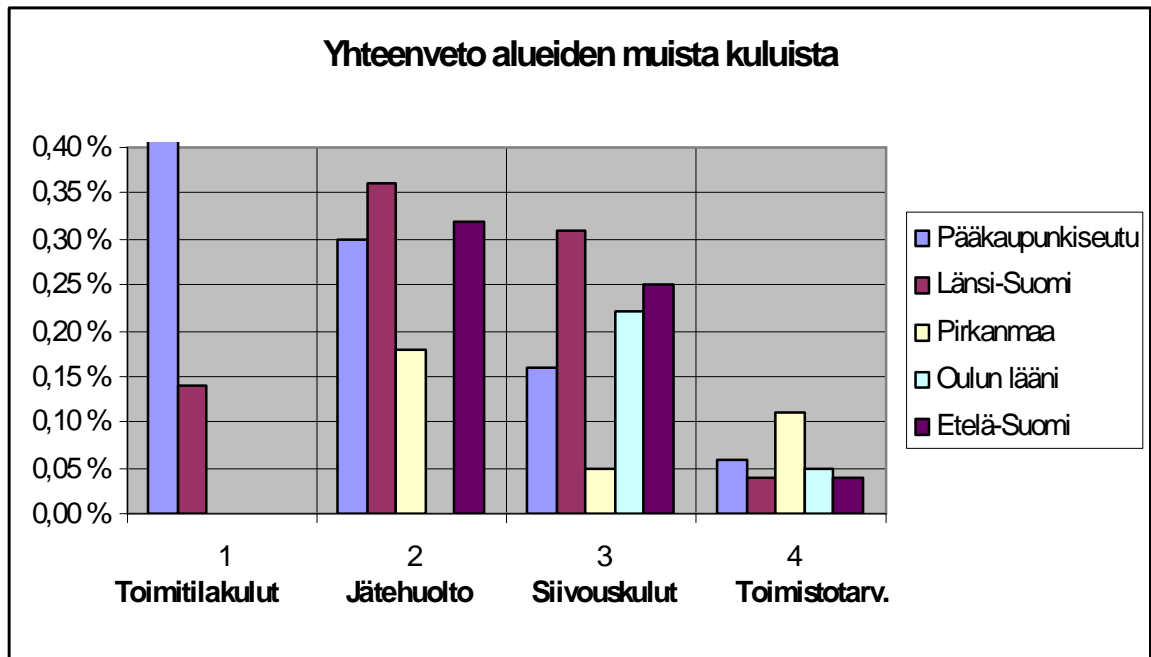
5.3.2 Yhteenveto alueiden välisistä eroavaisuuksista

Kuva 26. Yhteenveto alueiden vuokrakuluista

Jokaisella alueella toimitilojen vuokra oli suurin kuluerä. Tämä tulos ei sinänsä yllättänyt, mutta mielenkiintoiseksi asian tekee se, että suurimmat vuokrat ei suinkaan ollut pääkaupunkiseudun alueella vaan Etelä-Suomen läänissä. Pääkaupunkiseudun toimitilavuokrat olivat 32,38 %:ia liikevaihdosta kun Etelä-Suomen läänissä toimitilavuokrat olivat 40,98 %:ia liikevaihdosta. Ero ei sinänsä ole kovinkaan suuri, mutta tässä vaiheessa täytyy muistaa, että pääkaupunkiseudulla on kolme toimipistettä kun taas Etelä-Suomen läänissä ainoastaan kaksi. Oulun läänissä olivat pienimmät toimitilavuokrat, mutta ottaen huomioon sen, että Pirkanmaan alueella on kaksi toimipistettä joista toinen on Suomen suurimpia ja Oulun läänissä ainoastaan yksi, yllättää tämäkin tulos hieman.

Kuva 27. Yhteenveto alueiden muista kuluista

Vaikka Oulun läänissä on ainoastaan yksi toimipiste, on sen siivouskulut kolmanneksi suurimmat näistä viidestä alueesta. Suurimmat siivouskulut ovat Länsi-Suomen läänin alueella 0,31 %:ia liikevaihdosta ja toiseksi suurimmat Etelä-Suomen läänin alueella 0,25 %:ia. Pienimmät siivouskulut ovat Pirkanmaan alueen toimipisteillä ja näin ollen myös pääkaupunkiseudun alueen toimipisteet menevät Pirkanmaan ohi.

Suurimmat jätehuoltokulut ovat pääkaupunkiseudun alueen toimipisteillä, mutta Länsi-Suomen alueen toimipisteiden jätekulut ovat lähestulkoon samat. Myös Etelä-Suomen läänin alueen toimipisteillä on lähestulkoon samansuuruiset jätehuoltokulut kuin kahdella edellisellä. Oulun läänin alueella ei ole jätehuoltokuluja laisinkaan ja Pirkanmaan alueen toimipisteillä on hyvin pienet jätehuoltokulut verrattuna muihin alueisiin.

Muissa toimitilakuluissa pääkaupunkiseudun alueen toimipisteet erottuvat huomattavan suurilla kuluilla muista alueista. Oulun läänin alueella ja Etelä-Suomen läänin alueella ei näitä kuluja ole laisinkaan. Länsi-Suomen alueella on toiseksi suurimmat ja Pirkanmaan alueella kolmanneksi suurimmat muut toimitilakulut.

Vaikka Pirkanmaan alueen toimipisteillä ovat muut kulut olleet varsin pieniä muihin alueisiin verrattuna, on sen toimistotarvike- kulut suurimmat. Toisena joukosta erottuu pääkaupunkiseudun alueen toimipisteet. Loput kolme aluetta ovat eroavaisuuksiltaan erittäin pieniä.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Yrityksille syntyy kustannuksia aina liiketoiminnan harjoittamisesta. Tutkimuksen kohteena olevat kustannukset ovat liiketoiminnan kannalta olennaisia eikä niiltä voida välttyä.

Tutkimuksessa selvisi, että toimitilojen ylläpitokustannusten kulurakenteen välillä on paljon eroavaisuuksia. Kaikilla toimipisteillä ja alueilla suurimman kuluerän kuitenkin aiheuttivat toimitilavuokrat. Tulos ei sinänsä yllätä, mutta mielenkiintoiseksi sen tekee se, että samoilla alueilla toimivilla toimipisteillä toimitilojen vuokrissa on suuria eroja etenkin pääkaupunkiseudulla. Myös Oulun ja Lahden toimipisteillä on suhteellisen suuret toimitilavuokrat verrattuna muihin toimipisteisiin.

Myös muissa toimitilakustannuksissa oli suuria eroja sekä alueittain että toimipisteittäin. Osalla toimipisteillä näitä ei ollut lainkaan ja osalla ne taas muodostivat merkittävän kuluerän tutkimuksen kohteena olevista kustannuksista. Jätehuolto, siivous- ja puhtaanapito- sekä toimistotarvikekulut eivät olleet suuruudeltaan merkittäviä, mutta niiden väliset erot olivat suuria.

Tutkimuksen tarkoituksena oli löytää yritykselle mahdollisia säästökeinoja. Ensimmäisenä tutkimuksen pohjalta voisi selvittää sen että, olisiko mahdollista kilpailuttaa toimitilojen vuokria jotta niitä saataisiin joillain alueilla pienennettyä. Mahdollisia säästökeinoja ei tässä tutkimuksessa tullut esiin koska aineiston avulla ei sellaisia löydetty, mutta tutkimuksen tulokset toimivat hyvänä pohjana yritykselle säästökeinojen löytämistä varten.

LÄHTEET

- Alasuutari, P. 1995. Laadullinen tutkimus. 3. painos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Andersson, J., Ekström, C. & Gabrielsson, A. 2001. Kannattavuussuunnittelu ja -laskenta. Juva: WS Bookwell Oy.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2004. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Kinnunen, J., Leppiniemi, J., Puttonen, V. & Virtanen, K. 2002. Tietoa yrityksen taloudesta. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.
- Koskela, M., Leppiniemi, J., Puttonen, V. & Virtanen, K. 1998. Johdanto laskentatoimeen ja rahoitukseen. Keuruu: Otavan kirjapaino.
- Koskinen, I., Alasuutari, P. & Peltonen, T. 2005. Laadulliset menetelmät kauppatieteissä. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Lehtonen, J. 2004. Tuotantotalous. 1. painos. Vantaa: WSOY.
- Lehtonen, R. 2000. Taloustiedolla tulosta. 7. uudistettu painos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Kasanen, E., Koskela, M., Leppiniemi, J., Puttonen, V. & Virtanen, K. 1996. Laskentatoimen ja rahoituksen perustiedot. Keuruu: Otavan kirjapaino.
- Metsämuuronen, J. 2008. Laadullisen tutkimuksen perusteet. 3. uudistettu painos. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.
- Mäkinen, I. & Söderström, T. 2006. Talous ja kannattavuus. 4.-8. painos. Helsinki: WSOY.
- Mäkinen, I., Stenbacka, J. & Söderström, T. 2004. Katteella tulosta. 4., uudistettu painos. Porvoo: WS Bookwell Oy.
- Neilimo, K. & Uusi-Rauva, E. 2005. Johdon laskentatoimi. 6.-7. uudistettu painos. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Söderström, T., Mäkinen, I. & Pietarila, M. 1998. Talouden toiminnot. 1. painos. Porvoo: WSOY.
- Tomperi, S. 2002. Kirjanpito ja kannattavuus. 6.-7. uudistettu painos. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Tomperi, S. 2006. Käytännön kirjanpito. 14., uudistettu painos. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Tomperi, S. Yritysverotus ja tilinpäätössuunnittelu. 22. uudistettu painos. Por-

voo: WSOY.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

LIITTEET

LIITE 1

TASE	(Tilikauden päättymispäivä)		Edellisen päättymispäivä)	
	—·—·—		—·—·—	
Vastaavaa				
PYSYVÄT VASTAAVAT				
Aineettomat hyödykkeet				
Kehittämismenot	0,00		0,00	
Aineettomat oikeudet	0,00		0,00	
Liikearvo	0,00		0,00	
Muut pitkävaikuttiset menot	0,00		0,00	
Ennakkomaksut	<u>0,00</u>	0,00	<u>0,00</u>	0,00
Aineelliset hyödykkeet				
Maa- ja vesialueet	0,00		0,00	
Rakennukset ja rakennelmat	0,00		0,00	
Koneet ja kalusto	0,00		0,00	
Muut aineelliset hyödykkeet	0,00		0,00	
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	<u>0,00</u>	0,00	<u>0,00</u>	0,00
Sijoitukset				
Osuudet saman konsernin yrityksissä	0,00		0,00	
Saamiset saman konsernin yrityksiltä	0,00		0,00	
Osuudet omistusyhteisyhteisöissä	0,00		0,00	
Saamiset omistusyhteisyhteisöiltä	0,00		0,00	
Muut osakkeet ja osuudet	0,00		0,00	
Muut saamiset	<u>0,00</u>	0,00	<u>0,00</u>	0,00
VAIHTUVAT VASTAAVAT				
Vaihto-omaisuus				
Aineet ja tarvikkeet	0,00		0,00	
Keskeneräiset tuotteet	0,00		0,00	
Valmiit tuotteet/Tavarat	0,00		0,00	
Muu vaihto-omaisuus	0,00		0,00	
Ennakkomaksut	<u>0,00</u>	0,00	<u>0,00</u>	0,00
Saamiset				
Pitkäaikaiset				
Myyntisaamiset	0,00		0,00	

LIITE 1: 2 (3)

Saamiset saman konsernin yrityksiltä	0,00		0,00	
Saamiset omistusyhteisyrittäyksiltä	0,00		0,00	
Lainasaamiset	0,00		0,00	
Muut saamiset	0,00		0,00	
Maksamattomat osakkeet/osuudet	0,00		0,00	
Siirtosaamiset	<u>0,00</u>	0,00	<u>0,00</u>	0,00
Lyhytaikaiset				
Myyntisaamiset	0,00		0,00	
Saamiset saman konsernin yrityksiltä	0,00		0,00	
Saamiset omistusyhteisyrittäyksiltä	0,00		0,00	
Lainasaamiset	0,00		0,00	
Muut saamiset	0,00		0,00	
Maksamattomat osakkeet/osuudet	0,00		0,00	
Siirtosaamiset	<u>0,00</u>	0,00	<u>0,00</u>	0,00
Rahoitusarvopaperit				
Osuudet saman konsernin yrityksissä	0,00		0,00	
Muut osakkeet ja osuudet	0,00		0,00	
Muut arvopaperit	<u>0,00</u>	0,00	<u>0,00</u>	0,00
Rahat ja pankkisaamiset		<u>0,00</u>		<u>0,00</u>
Vastaavaa yhteensä		<u>0,00</u>		<u>0,00</u>

TASE	(Tilikauden päättymispäivä)		(Edellisen päättymispäivä)	
	____.____.____		____.____.____	
Vastattavaa				
OMA PÄÄOMA				
Osake-, osuus- tai muu vastaava pääoma	0,00		0,00	
Ylikurssirahasto	0,00		0,00	
Arvonkorotusrahasto	0,00		0,00	
Käyvän arvon rahasto	0,00		0,00	
Muut rahastot				
Vararahasto	0,00		0,00	
Yhtiöjärjestyksen/Sääntöjen mukaiset rahastot	0,00		0,00	
Muut rahastot	<u>0,00</u>	0,00	<u>0,00</u>	0,00
0,00				
Edellisten tilikausien voitto (tappio)	0,00		0,00	

LIITE 1:3 (3)

Tilikauden voitto (tappio)	0,00		0,00	
(Pääomalainat)	0,00		0,00	
TILINPÄÄTÖSSIIRTOJEN KERTYMÄ				
Poistoero	0,00		0,00	
Vapaaehtoiset varaukset	<u>0,00</u>	0,00	<u>0,00</u>	0,00
PAKOLLISET VARAUKSET				
Eläkevaraukset	0,00		0,00	
Verovaraukset	0,00		0,00	
Muut pakolliset varaukset	<u>0,00</u>	0,00	<u>0,00</u>	0,00
VIERAS PÄÄOMA				
Pitkäaikainen				
Joukkovelkakirjalainat	0,00		0,00	
Vaihtovelkakirjalainat	0,00		0,00	
Lainat rahoituslaitoksilta	0,00		0,00	
Eläkelainat	0,00		0,00	
Saadut ennakot	0,00		0,00	
Ostovelat	0,00		0,00	
Rahoitusvekselit	0,00		0,00	
Velat saman konsernin yrityksille	0,00		0,00	
Velat omistusyhteisyriyksille	0,00		0,00	
Muut velat	0,00		0,00	
Siirtovelat	<u>0,00</u>	0,00	<u>0,00</u>	0,00
Lyhytaikainen				
Joukkovelkakirjalainat	0,00		0,00	
Vaihtovelkakirjalainat	0,00		0,00	
Lainat rahoituslaitoksilta	0,00		0,00	
Eläkelainat	0,00		0,00	
Saadut ennakot	0,00		0,00	
Ostovelat	0,00		0,00	
Rahoitusvekselit	0,00		0,00	
Velat saman konsernin yrityksille	0,00		0,00	
Velat omistusyhteisyriyksille	0,00		0,00	
Muut velat	0,00		0,00	
Siirtovelat	<u>0,00</u>	0,00	<u>0,00</u>	0,00
Vastattavaa yhteensä	<u>0,00</u>		<u>0,00</u>	<u>0,00</u>

(Kirjanpitoasetus 1 luku 6§).

LIITE 2:2 (2)

Arvonalentumiset pysyvien vastaavien sijoituksista	-0,00		-0,00	
Arvonalentumiset vaihtuvien vastaavien rahoitusarvopapereista	-0,00		-0,00	
Korkokulut ja muut rahoituskulut				
Saman konsernin yrityksille	-0,00		-0,00	
Muille	<u>-0,00</u>	<u>+/-0,00</u>	<u>-0,00</u>	<u>+/-0,00</u>
VOITTO (TAPPIO) ENNEN SATUNNAISIA ERIÄ		0,00		0,00
Satunnaiset erät				
Satunnaiset tuotot	0,00			0,00
Satunnaiset kulut	<u>-0,00</u>	<u>+/-0,00</u>	<u>-0,00</u>	<u>+/-0,00</u>
VOITTO (TAPPIO) ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA JA VEROJA		0,00		0,00
Tilinpäätössiirrot				
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	-/+0,00		-/+0,00	
Vapaaehtoisten varausten lisäys (-) tai vähennys (+)	<u>-/+0,00</u>	<u>-/+0,00</u>	<u>-/+0,00</u>	<u>-/+0,00</u>
Tuloverot		-0,00		-0,00
Muut välittömät verot		<u>-0,00</u>		<u>-0,00</u>
TILIKAUDEN VOITTO (TAPPIO)		<u>0,00</u>		<u>0,00</u>

(Kirjanpitoasetus 1§)